

Országos Polgárőr Szövetség

**POLGÁRŐR ALAPISMERETI
SZAKMAI JEGYZET**

2012.

POLGÁRÓR ALAPISMERETI SZAKMAI JEGYZET

2012

Készítette: Szécsi György, Studium CO Oktatásszervező és Szolgáltató Kft.
Mándi Tibor, Studium CO Oktatásszervező és Szolgáltató Kft.

Lektorálta: Teremi Zoltán
dr. Bíró Gyula egyetemi docens

TARTALOMJEGYZÉK

	oldal
Tartalomjegyzék	3.
Bevezető	5–7.
I. A polgárőr-tevékenység jogi szabályozása	8–10.
Az OPSZ Alapszabálya	11–14.
II. A polgárőrség szolgálati tevékenységének szabályai	14.
A szolgálatellátás szabályai	14.
Az OPSZ Szolgálati Szabályzata	14–16.
A polgárőrség alapfeladatai	16–20.
A polgárőrség kiegészítő feladatai	20–25.
A polgárőrség egyéb feladatai	25–30.
A polgárőrszolgálat ellátásának szabályai	30–50.
Adat- és titokvédelem	47–48.
Elsősegélynyújtás	49–50.
A polgárőrszolgálat tervezése, szervezése	51–53.
A polgárőrség katasztrófavédelmi feladatai	53–56.
III. A polgárőri tevékenység büntetőjogi és szabálysértési jogi szabályozása	56.
Büntetőjogi szabályozás	56–57.
Szabálysértési jogi szabályozás	57.
A polgárőr jogi védelme	57–58.
A polgárőrség részvétele a büntetőjog alkalmazásában	58–64.
Büntetőjogi felelősségek és büntetőjogi védelem	64–65.

IV. Bűnmegelőzési ismeretek	65.
A bűnmegelőzés területei, fontossága	65–69.
A bűnmegelőzéssel kapcsolatos fogalmak	66–67.
A bűnmegelőzés alkotmányos követelményei	67–68.
A törvényesség betartása a feladat végrehajtása során	69.
Bűnmegelőzési programok	69–83.
A polgárőrség részvétele a nemzeti bűnmegelőzési programokban	75–77.
A polgárőrök kapcsolata a lakossággal	77–79.
A polgárőrök kommunikációs feladatai	79–83.
V. Általános jogi ismeretek	83.
Alaptörvényből fakadó jogi ismeretek	83–86.
Szabálysértési jog	86–92.
Büntetőjog	92–99.
Felhasznált irodalom	100.
Mellékletek	101.
1. számú polgárőr-igazolvány minta	101–102.
2. számú polgárőr-fogadalom	103.
3. számú polgárőröltözet-formák	104–105.
4. számú polgárőr támadáselhárító vegyi eszköz	106–107.
5. számú polgárőrrjárművek	108–110.

Bevezető: a polgárórség rövid története

Évszázados hagyomány, hogy a nagyobb városok, települések a veszélyhelyzetek kezelésére polgári őrséget szerveztek, amely a lakosság biztonságát és az értékek megvédését szolgálta. Ezen feladatok ellátását a lakosság saját érdekei alapján szervezte anyagi ellenszolgáltatás nélkül.

Magyarországon is hasonlóan szerveződtek a polgárok a különböző védelmi helyzetek kezelésére. Polgárórség szervezésére vonatkozó utalás először 1532-ből származik, majd 1808-ban törvénybe foglalták a szabad királyi városok belső biztonságának védelmére a polgárórség megalakítását. 1848-ban a polgárórségek egy ideig párhuzamosan működtek a nemzetőrséggel. 1914-ben belügyminisztériumi rendelet intézkedett arról, hogy a közrend és közbiztonság elemi feltételeinek megóvása érdekében polgári őrséget állítsanak fel. 1945 után a települések közbiztonsági feladatainak ellátásában önkéntes szervezetek és önkéntes rendőrök vettek részt, alapvetően a rendőrséggel együttműködve.

Magyarországon az 1980-as évek végén bekövetkezett változások miatt jelentősen megnőtt az ismertté vált bűncselekmények száma. Ehhez hozzájárult, hogy a nyitottabbá vált határok megkönnyítették a külföldi bűnözők mozgását is. A bűnözés világában bekövetkezett negatív változások sokkolták a közvéleményt. Egyre nagyobb igény jelentkezett a helyi érdekek és a közbiztonság védelmére szolgáló önvédelmi csoportok megalakítására.

A közbiztonság civil összefogással való megvalósítása és az állami szervek segítése érdekében kezdte meg tevékenységét számos polgárőr és polgárőregyesület. Valójában már egy-két évvel korábban járőrözni kezdtek a veszélyeztetett lakóterületeken a civilek spontán megalakuló önvédelmi csoportjai. Igyekeztek elriasztani a betörőket, tolvajokat. Önvédelmi tevékenységük szervezettebbé tételét az egyesületi jogról szóló törvény tette lehetővé.

A polgárőrszervezetek a különböző önvédelmi csoportok összefogásával kezdték meg bűnmegelőzési tevékenységüket, amely az állampolgárok körében társadalmilag elfogadottá és megbecsültté vált. A jogkövető, a közösségi rend szükségességét valló állampolgárok felismerték, hogy

nemcsak elvárásokat kell támasztania az állammal, illetve a rendvédelmi szervekkel szemben, de tevőlegesen is közre kell működni a közbiztonság megteremtésében, megóvásában.

Az első polgárőrszervezetek 1990-től az egyesülési törvényben foglaltak alapján alakultak meg. A megalakulást követő évben végzett sikeres tevékenység eredményeként az ország településeinek többségében megalakult önvédelmi szervezetek 1991-ben megalapították az Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetségét, amely 1995-től a feladatok jelentős bővülése, illetve a lakossági elvárások miatt az Országos Polgárőr Szövetség nevet vette fel.

Az Országos Polgárőr Szövetség irányításával a Magyarországon törvényesen működő, lakossági önszerveződésű, a szilárdabb közrend és közbiztonság érdekében társadalmi bűn- és baleset-megelőzési, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint környezetvédelmi céllal alakult polgárőr-egyesületek és regionális (kistérségi), valamint területi (megyei, fővárosi) szövetségeik egységes fellépésű, azonos szemléletű, jól szervezett, határozott célkitűzésekkel rendelkező, egyben a legnagyobb létszámú társadalmi bűnmegelőzési szervezetté váltak.

A polgárőrség történetében megalakulása óta két nagy fejlődési szakasz állapítható meg.

I. Az első szakasza négy jól elkülöníthető alszakaszra bontható.

I/1. 1991 és 1996 között a polgárőrsegeket egy alapvetően spontán szervezeti fejlődés, laza országos szövetségi kapcsolat, területenként eltérő bűnmegelőzési szemlélet és gyakorlat, valamint a rendkívül alacsony anyagi támogatottság jellemezte.

I/2. 1991 és 2000 között a polgárőrség jelentős változásokon ment keresztül. Az OPSZ 1997. június 7-i országos küldött közgyűlésen a polgárőrség alapvető célkitűzéseiként a bűncselekmények megelőzését jelölte meg, és meghatározta a fő irányokat.

I/3. 2001-től számítjuk a polgárőrség minőségi fejlesztési szakaszának megkezdését.

I/4. A polgárőrségről szóló törvény (Pötv.) megjelenése. A Magyar Köztársaság Országgyűlése 2006. február 13-án elfogadta a polgárőrségről szóló 2006. évi LII. törvényt.

II. A második nagy szakasz kezdete: 2012. február 1-jén hatályba lépett a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény, amelynek értelmében az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület lett.¹

¹A polgárőrség fejlődéstörténetének két nagy szakaszra bontása több szempontból is megfelel az elvárásoknak. A 2011. évi CLXV. törvény nagyon alapos, valamint az OPSZ köztestület lett, ami megítélésünk szerint mérföldkő a polgárőrség fejlődésében, és lezárja az első szakaszt. Megfelel továbbá annak a fontos szempontnak is, hogy a jövő – 50–100 év múlva – kutatói számára adunk segítséget a polgárőrség történetének kutatásához.

I. A POLGÁRŐRI TEVÉKENYSÉG JOGI SZABÁLYOZÁSA

1. A polgárőrségről szóló törvények kiadása, módosítások szükségessége, a törvényi szabályozás jelentősége

A lakossági közbiztonság erősítése érdekében szerveződött civil polgárőrszervezetek tevékenységének hasznosságát korán felismerte az állami vezetés, és a lehetőségek mértékében igyekezett támogatásban részesíteni. Az Országos Polgárőr Szövetségben az állami vezetés stratégiai partnerre talált, amely a közrend és közbiztonság területén jelentős szerepet vállal át az állami feladatokból.

A polgárőrszervezetek helyi szintű támogatása is erősödött. Az Országos Polgárőr Szövetség (a továbbiakban: OPSZ) már koordinálni tudta ezeket a tevékenységeket, és több forrás bevonásával lehetővé tette a különböző pályázatokon való részvételt.

A polgárőrség által végzett tevékenység eredményességét ismerte el az Országgyűlés, amikor 2006-ban törvénybe foglalta a polgárőrség tevékenységének jogi elemeit, működésének jogi szabályait.

A polgárőrség e törvény alkalmazásában az ország közrendje és közbiztonsága fenntartásának segítségével, a vészhelyzetek megelőzésében és kezelésében, a társadalmi bűnmegelőzésben való lakossági részvételben, illetve az önkormányzatok és a lakosság közötti bizalom erősítésében, továbbá a helyi közbiztonság közösségi védelme érdekében a lakosok közösségei által meghatározott feladatok ellátásában közreműködő társadalmi szervezet, illetve szervezetek szövetsége.

Az elmúlt húsz év bizonyította, hogy a polgárőrök önként vállalt feladataival széleskörűen segítik nemcsak a helyi, de az országos közrendi és közbiztonsági feladatok végrehajtását. Az önkéntes vállalás figyelembevételével az egyes szervezeteket – az OPSZ koordinálása mellett – bevonták a katasztrófavédelmi feladatok ellátásába és segítségébe is.

Az elmúlt időben a szervezeti lehetőségek kihasználása mellett olyan csoportok is elkezdtek tevékenykedni, amelyek célja nem egyeztethető össze a polgárőrség alapeszméjével, illetve az Alapszabályban megfogalmazott feladatokkal és elvárásokkal. Az OPSZ elhatárolódott minden olyan

szervezettől, amely a polgárőrségre hivatkozva igyekezett maga számára előnyöket megszerezni, illetve olyan helyi feladatok megoldását szorgalmazni, ami ellentétes a közbiztonság valós megszilárdítására való törekvéssel, és az állam biztonságpolitikai elveivel.

A gyakorlati feladatok rávilágítottak arra, hogy a polgárőri tevékenység egységesítése érdekében szükséges egy olyan jogszabályi megerősítés, amely a helyi és országos feladatok ellátásához kellő támogatást és feltételeket biztosít, illetve kiszűri azokat a csoportokat az ilyen jellegű tevékenység végzéséből, amelyek nem fogadják el az OPSZ alapvető célkitűzéseit.

A tevékenység módosítását igényelte az is, hogy a polgárőrszervezetek rendezett, fegyelmezett, államilag és önkormányzatilag felügyelt formában működjenek, és zárjanak ki minden lehetőséget, hogy olyan polgárőregyesület működjön az országban, amelynek nincs rendőrségi és önkormányzati együttműködése, kapcsolata.

Ezt teszi lehetővé a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény. Az új törvényben megfogalmazottak alapján az **OPSZ közhasznú jogállású köztestület**, kizárólagosan végezhető alapfeladatokat lát el, és politikai tevékenységet nem folytathat, mert a rendőrséggel együttműködő polgárőrség csak pártpolitika-mentes lehet. A polgárőrségnek együtt kell működnie minden olyan állami, rendvédelmi és civilszervezettel, kisebbségi önkormányzattal, amely segít a közrend és a közbiztonság helyi szintű megteremtésében.

Az új törvény szellemében az OPSZ szerveinek, területi és helyi szervezeteinek példásan, elkötelezetten, polgárőr hivatástudattal, pontosan, színvonalasan, kulturáltan és megfelelő alázattal kell szolgálati feladatokat végrehajtani. A közbiztonság és a közrend fenntartásában önként részt vevő, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára a polgárőrség nyújt cselekvési lehetőséget. Ehhez biztosít támogatást és védelmet az Országgyűlés által elfogadott jogszabályi garancia. A közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betöltő önkéntes társadalmi szerveződés hatékony működésének biztosítását, valamint e szerveződésnek a rendőrséggel, az önkormányzatokkal, a rendészeti szervekkel és a lakossággal való együttműködés kereteit és főbb feladatait határozza meg az új törvény.

Ma már az ország településeinek több mint felében 80.000 polgárőr tevékenykedik, és évente több mint 10 millió óra önként vállalt társadalmi munkával járul hozzá a helyi közbiztonság erősítéséhez. A kis- és nagytelepülések lakóinak többsége elismeréssel szól a polgárőrök tevékenységéről, és kifejezik együttműködési és segítő szándékukat a közrend, a közbiztonság erősítése érdekében aktívan tevékenykedő szervezetek iránt.

Az OPSZ számos ország hasonló szervezetével tart fenn kapcsolatot. Szoros együttműködés alakult ki az osztrák, a szlovák, a lengyel, a román és német szervezetekkel, amelyekkel rendszeres a tapasztalatcsere és a feladatok közös végrehajtása.

2. A polgárőrségről szóló törvények végrehajtási rendelkezése

Az új törvény felhatalmazást ad az illetékes miniszternek, hogy rendeletileg szabályozza azokat a területeket, amelyek a polgárőrség tevékenységét segítik és szabályozzák. Ennek megfelelően a belügyminiszter rendeletben* szabályozta a polgárőrök szakmai ismereteinek bővítésében való közreműködés rendőrségi feladatait. A rendeletben meghatározottak szerint az OPSZ éves képzési tervet készít, amelyet az országos rendőrfőkapitány hagy jóvá.

Belügyminiszteri rendelet** szabályozza a polgárőrök által alkalmazható vegyi eszköz igénylésének és használatának rendjét, valamint a formaruhával történő ellátás szabályait***, a polgárőr-igazolvány formáját, az igazgatási és szolgáltatási díj kezelésének rendjét, valamint a polgárőri tevékenység központi költségvetési támogatásának rendjét.

* A belügyminiszter 9/2012. (III. 12.) BM-rendelete a polgárőrök szakmai ismereteinek bővítésében való közreműködés rendőri feladatairól

** A belügyminiszter 8/2012. (III. 9.) BM-rendelete a közterület-felügyelet, valamint a polgárőrszervezet számára a könnygázcsozór palack, illetve a vegyi eszköz igénylésének, átvételének, visszavételének és térítésének rendjéről.

*** A belügyminiszter 15/2012. (IV. 3.) BM-rendelete a polgárőri tevékenység költségterítési támogatásának elosztási rendjéről, a polgárőr-igazolvány formátumáról és a kapcsolódó igazgatási szolgáltatási díjakról.

3. Az OPSZ Alapszabálya

A polgárőri tevékenység teljes körű meghatározását a jogszabályokra alapozott **Országos Polgárőr Szövetség Alapszabálya** tartalmazza. Az Alapszabály szerint az OPSZ az önkormányzás elvén alapuló, *közhasznú jogállású köztestület*.

Az Alapszabály részletesen tartalmazza az OPSZ megnevezését, székhelyét, védjegyét és képviselőinek rendjét.

Az Alapszabály szerint az OPSZ *célja* a közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára a polgárőrség szervezeti rendjében hatékony cselekvési lehetőség biztosítása, továbbá a közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betöltő polgárőrszervezetek törvényes, szakszerű és célszerű működésének elősegítése.

Az Alapszabályban rögzített *szervezete*:

- az OPSZ tagjaiból,
- a közgyűlésből,
- a közgyűlés által megválasztott bizottságokból,
- az OPSZ elnökségből,
- az OPSZ-elnökség szakmai tagozataiból és munkabizottságaiból,
- az OPSZ munkaszervezetéből áll.

Az Alapszabály meghatározza a tagsági feltételeket, az új polgárőrszervezet felvételének kritériumait az OPSZ-be, a tagfelvétel és a tagsági viszony megszüntetésének rendjét, és a nyilvántartás szabályait.

Az OPSZ-be csak az a területi polgárőrszövetség, -egyesület kérheti tagfelvételét, amely rendelkezik az illetékes rendőrkapitánysággal megkötött együttműködési megállapodással.

Az OPSZ Alapszabályában meghatározottak szerint (összhangban a jogszabályban foglaltakkal) a tagegyesület polgárőrtagja lehet:

- a 18. életévét betöltött személy,
- az egyesület Alapszabályát, valamint az OPSZ Alapszabályát és egyéb szabályzatait magára nézve kötelezően elfogadja,

- kötelezettséget vállal a meghatározott célok megvalósítása érdekében történő személyes közreműködésre,
- kötelezettséget vállal az egyesületi tagdíj fizetésére,
- cselekvőképes, büntetlen előéletű, és erről jognyilatkozatot tesz,
- polgárőr-fogadalmat tesz.

Az Alapszabály részletesen meghatározza a tagok jogait és kötelelességeit. Az OPSZ nyilvántartásában bejegyzett polgárőr-egyesületek és területi szövetségek azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek.

A *jogok* alapvetően az Alapszabályban foglaltak elfogadásával a helyi tevékenység önálló szervezésére, a választhatóságra és jogorvoslatra terjednek ki.

A *kötelezettségek* a jogszabályok, az OPSZ Alapszabálya és egyéb szabályzatok által meghatározottak maradéktalan teljesítésére vonatkoznak.

Az Alapszabály a polgárőr jogállását és felvételének szabályait is meghatározza. Ennek megfelelően a ***polgárőr a meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban közfeladatot ellátó személynek minősül.*** A közfeladatot ellátó személy a magánéletében is köteles a polgárörhöz méltó magatartást tanúsítani.

Az Alapszabály részletesen szabályozza az OPSZ egyes szerveinek, szervezeteinek, személyeinek feladat- és hatáskörét. Az OPSZ legfelsőbb döntéshozó szerve a ***közgyűlés***, amelynek tagjait és létszámát felsorolásban (megyéenként) határozza meg. A közgyűlésen a tagegyesületek által megválasztott képviselő vehet részt.

A ***közgyűlés*** kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a polgárőr-tevékenység alapvető szabályainak megalkotásában és módosításában, a vezető szervek és személyek megválasztásában és visszahívásában, valamint a tagdíjfizetés mértékének megállapításában. A közgyűlés tiszteletbeli címet adományozhat és vonhat vissza.

Az Alapszabály rögzíti az OPSZ (közgyűlési) bizottságait, amelyek:

- jelölő- és választási bizottság,
- felügyelőbizottság,
- etikai bizottság.

A közgyűlés meghatározott feladatok ellátására más bizottságot is létrehozhat.

Az OPSZ operatív irányító testülete az **elnökség**, amelynek összetétele:

- az elnök,
- az elnökhelyettesek,
- az alelnökök,
- és az elnökségi tagok.

Az elnökség összesen legfeljebb 29 főből állhat.

Az elnökség szakmai munkáját különböző **szakmai tagozatok** segítik, amelyek az egyes részterületeken történő tevékenység szabályozására, végzésére vonatkozó javaslatokat dolgoznak ki.

Szakmai tagozatok:

- közlekedési és baleset-megelőzési tagozat,
- gépjármű-felderítési tagozat,
- Szomszédok Egymásért Mozgalom tagozat,
- Fiatal Bűnmegelőzők Társasága tagozat.

Az Alapszabály szerint az elnökség a saját tagjai, az OPSZ munkaszervezetének állományai, a tagszervezetek tagjai, valamint külső szakértők bevonásával határozott időtartamú vagy állandó **munkabizottságokat** hozhat létre, vonhat össze és szüntethet meg. A munkabizottságok az elnökség tanácsadó testületei.

Az elnökség szakmai munkabizottságai:

- jogi bizottság,
- gazdasági és pénzügyi ellenőrzési bizottság,
- közterületi bűnmegelőzési és oktatási bizottság,
- környezetvédelmi bizottság,
- ifjúsági, sport- és karitatív bizottság,
- önkormányzati és pályázati bizottság,
- katasztrófavédelmi bizottság.

Az Alapszabály részletesen foglalkozik az **OPSZ munkaszervezetének** működésével, a vezető tisztségviselők feladataival, az összeférhetetlenségi szabályokkal, valamint a gazdálkodás szabályaival.

Külön fejezet foglalkozik a polgárőr-tevékenység **költségvetési támogatásával**, a támogatás elosztási rendjével, amelyet a belügyminiszter szabályoz. A támogatások a közgyűlés által elfogadott éves költségvetés keretében meghatározottak alapján történnek, azok elszámolása minden esetben a támogatási szerződésekben meghatározottak szerint valósul meg.

Az Alapszabályban foglaltak minden polgárőr tagszervezetre és szervezeti tagra egyaránt kötelező érvényűek. Ennek megismerése, elfogadása és érvényesítése a szolgálati feladatok ellátása során minden polgárőr számára kötelező.

II. A POLGÁRŐRSÉG SZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉGÉNEK SZABÁLYAI

1. A szolgálatellátás szabályai

A polgárőr a tevékenységét csak valamely polgárőrszervezet, -egyesület keretében láthatja el.

Polgárőrszervezet lehet:

- polgárőr-egyesület,
- területi polgárőrszövetség,
- Országos Polgárőr Szövetség.

2. Az OPSZ Szolgálati Szabályzata

Az új jogszabály meghatározta, hogy a polgárőrszolgálat ellátásának részletes feltételeit az OPSZ szabályzatban alkossa meg. Ezen feladatok részletes szabályozását tartalmazza az **Országos Polgárőr Szövetség Szolgálati Szabályzata** (a továbbiakban: Szabályzat).

A Szabályzatban meghatározottak az OPSZ egészére, a területi (megyei és fővárosi) polgárőrszövetségekre, a polgárőr-egyesületekre és azok tagjaira terjed ki.

A Szabályzat a polgárőrszervezetek tevékenységi körébe tartozó, az állampolgárok közösségei által vállalt feladatok ellátásának egységes rendjét határozza meg annak érdekében, hogy a polgárőrök szolgálat közbeni

tevékenysége megfeleljen a törvényességnek, a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, az emberi jogok tiszteletben tartásának és a polgárőrség alapvető céljainak.

A Szabályzat rendelkezik arról, hogy a polgárőrszervezetek a működési területükön **kötelesek együttműködési megállapodást** kötni az illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal.

A polgárőrszervezetek együttműködési megállapodást köthetnek még a területükön működő más hatósági szervekkel, valamint a tevékenységi körhöz tartozó egyéb civilszervezetekkel, egyesületekkel, személyekkel.

Az együttműködési megállapodásban kizárólag a polgárőri szolgálat ellátására vonatkozó alapvető feladatok határozhatók meg, amely különösen a:

- felvilágosításra,
- tájékoztatás adására,
- meghatározott események helyszínén való tartózkodásra, ott a rend fenntartásában való közreműködésre,
- objektum, közterület vagy esemény megfigyelésére,
- továbbá az eljáró szerv tevékenységének támogatására és segítésére terjedhet ki.

Az együttműködési megállapodásban rögzíteni kell:

- az együttműködés területeit,
- az együttműködés időkeretét,
- a tevékenység végzéséhez szükséges eszközök biztosításának rendjét (térítés nélkül, térítés ellenében, helyiséghasználat tartóssága),
- a közös feladatok ellátásának rendjét (rendőrséggel, más hatósági szervvel, civilszervezettel, önkormányzattal),
- a kapcsolattartás módját,
- az együttműködést segítő egyéb rendelkezéseket,
- a polgárőrszervezet kötelezettségét tartalmazó nyilatkozatot.

A Szabályzat részletesen meghatározza a polgárőri tevékenység egyes területeit, a szolgálat ellátásának rendjét és szabályait, valamint a szolgálati feladatok megismerésére vonatkozó alapismereti képzés megtartását és

igazolását. Az egyes részterületek szabályai a további fejezetekben olvashatók.

3. A polgárőrség alapfeladatai

A polgárőrsegről szóló jogszabály a polgárőrszervezetek *alapfeladataként* határozza meg a helyi közrend és közbiztonság védelmében, a bűnmegelőzésben való közreműködést.

A polgárőr-egyesület alapfeladatai teljesítése érdekében közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el.

A polgárőrszolgálat alapfeladatát a polgárőrök:

- közterületi járőrszolgálat,
- figyelőszolgálat,
- jelzőőri szolgálat

keretében látják el.

3. 1. Közterületi járőrszolgálat

A polgárőr közterületi járőrszolgálatának alapvető rendeltetése, hogy jelenlétével védje az adott területet, létesítményt a jogsértést elkövetni szándékozó személyektől, megelőzze a bűnelkövetést, megakadályozza a vagyon elleni bűncselekmények elkövetését, figyeljen azon rendellenességekre, amelyek zavarják a köznyugalmat, kedvezőtlenül befolyásolják az állampolgárok biztonságérzetét.

A közterületi járőrszolgálatot a polgárőr elláthatja:

- gyalogosan közterületen, vagy közterületen kívül,
- szolgálati vagy magán személygépjárművel,
- motorkerékpárral,
- segédmotoros kerékpárral,
- kerékpárral,
- vízi járművel,
- lóháton,
- tömegközlekedési eszköz igénybevételével.

A különböző járőrszolgálati feladatok ellátása során a polgárőr a közterületen és nyilvános helyen, a bűncselekmények, a szabálysértések, valamint a közrendet és közbiztonságot sértő cselekmények észlelése és megakadályozása céljából végez bűnmegelőzési tevékenységet, amelynek keretében megelőzi a jogellenes cselekményeket és megszakítja a jogsértéseket, visszatartja a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyeket.

A járőrözési tevékenység alapfeltétele, hogy azt felkészülten, az előírt formaruhában, és az elrendelt felszereléssel lehet ellátni. Eleget kell tenni a jól láthatóság követelményének. Járőrözési tevékenységet kettőnél kevesebb polgárőr nem végezhet.

Gyalogosan végzett járőrtevékenység

A feladat végrehajtáskor a polgárőr folyamatosan haladjon a megadott útvonalon. Egy helyen ne tartózkodjon huzamosabb (15-20 perc) ideig. Forgalmasabb helyeken, csomópontokon csak a helyzetnek megkívánt időt töltsön.

Éjszakai járőrözés alkalmával a polgárőr viseljen POLGÁRŐRSÉG feliratú láthatósági mellényt, és a közterület megvilágított részén haladjon. Ha nincs közvilágítás, minden esetben használja a rendelkezésre álló elemlámpát.

A gyalogos járőrszolgálatot teljesítő polgárőrök lakott területen kívül, illetve külterületeken egymástól 3-5 lépés távolságra haladjanak. Lehetőség szerint ne használják a megművelt területeket, ültetvényeket. Külterületen a belátható terület nagyságára figyelemmel használják a rendszeresített távcsövet a megfigyelésre.

Járművel történő járőrtevékenység

A járművel történő járőrözés során a polgárőr a megadott útvonalon haladjon, és a közlekedés rendjét mindenkor tartsa be. A jármű ablakát lehetőség szerint tartsa nyitva, hogy a külső zajokat, esetleges segélyhívást meghallhassa.

A járőrözési tevékenység során a KRESZ-t be kell tartani.

Vízi jármű igénybevétele esetén a vízi közlekedés szabályait be kell tartani. A meghatározott ellenőrzési útvonalról csak rendkívüli helyzetben lehet letérni.

Lóval történő járőrtevékenység

A lovas járőr általában külterületen lát el szolgálatot, ezért fontos, hogy a felszerelése mindenkor kifogástalan állapotban, a lova kipihent, a gazdájának engedelmessé legyen. A járőrtevékenység során mások közlekedését, illetve a forgalmat nem zavarhatja. Különösen fontos a biztonsági rendszabályok betartása, ha a lovas járőr jelentős tömegű rendezvényen vesz részt.

Járőrözés során elvégzendő feladatok

A polgárőrnek járőrszolgálat során minden szokatlan, gyanús körülményre figyelnie kell, amely esetleg jogsértő cselekményre utalhat, a közlekedés rendjét negatívan befolyásolhatja, vagy a környezetben kárt okozhat. A járőrnek figyelnie kell minden szokatlan (az általánostól eltérő zajhatások, állatok zavart viselkedése, stb.), gyanúsnak tűnő jelenségre (füst, égett szag, elhullott állat, stb.), amely esetlegesen jogsértő cselekményre utalhat.

Gyanús eset észleléséről pontos feljegyzést kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell az időt, a helyet, az észlelt eseményt, járművet vagy személyt, a személy- és tárgyleírást, illetve a tett intézkedést vagy jelentést. Sürgős esetben azonnal jelezni kell az illetékes hatóságnak (rendőrség, mentők, katasztrófavédelem, stb.).

A közúton, illetve a közterületen észlelt rendellenességről a járőrtevékenységet ellátó polgárőr minden esetben tájékoztassa az illetékes rendvédelmi szervet, a természetvédelmi hatóságot, vagy az erdő-, mezőőrséget.

3. 2. Figyelőszolgálat

A figyelőszolgálat a polgárőrnek a településen, lakókörnyezetben és közterületen, valamint mezőgazdasági területen előforduló

bűncselekmények, szabálysértések megelőzése, megakadályozása, felfedése céljából teljesített szolgálata.

A figyelőszolgálat végrehajtható álló őrökkel vagy mozgó járőrözéssel, folyamatos vagy időszakos megfigyeléssel. Törvénysértés, rendellenesség, nemkívánatos jelenség, esemény észlelése esetén a polgárőrnek értesíteni kell az intézkedésre jogosult (rendőrség, NAV, OKF, stb.) hatóságot.

A figyelőszolgálat keretében a polgárőr a megfigyeléssel érintett területen a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények megelőzése és megszakítása, továbbá a rend fenntartása érdekében segítséget nyújt a közösségi rendezvények szervezőinek.

Figyelemmel kell kísérni az adott terület közbiztonsági állapotát, a személy- és vagyonvédelem helyzetét, az ismeretlen személyek mozgását, a közintézmények és közterületek bűncselekményektől és egyéb káreseményektől való megóvását.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetkárosító tevékenységre (például hulladéklerakás), a közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekményekre, helyzetekre.

Feladata továbbá a figyelőszolgálatot ellátó polgárőrnek a mezőgazdasági területeken a termés, a gépek, haszonállatok védelme, megóvása, a polgári védelmi tevékenységgel összefüggő biztonsági feladatokban való közreműködés, a pénzt kézbesítő postás vagy díjbeszedő kísérése, más szervezetek tagjaival (vadász, mezőőr, természetvédelmi őr, stb.) való együttműködés.

A polgárőrök közterületen, nyilvános helyen és mezőgazdasági területen legalább ketten együtt, polgárőr vagy a polgárőrséget támogató szervek diszpécserközpontjával összeköttetési lehetőséggel rendelkezve teljesítsenek szolgálatot.

3. 3. Jelzőőri feladat

A polgárőr jelzőőri feladatok ellátására a közlekedési balesetek, valamint a kiemelt rendezvények, katasztrófa sújtotta területek helyszínén, továbbá az

általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervek, más rendvédelmi szervek és az önkormányzatok felkérésére a közlekedés zavartalanságának biztosítása érdekében jogosult. E feladatnál különös gondossággal kell eljárni, és az intézkedéseknél körültekintő figyelemmel kell lenni a saját, valamint mások személyes biztonságára. Jelzőőri feladatot csak kiképzett polgárőr láthat el.

A jelzőőr a rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínén a rendőrség megérkezéséig önállóan, azt követően a rendőrség felkérésére és utasításainak megfelelően tevékenykedik. A baleset helyszínére érkezést követően azonnal értesítse a rendőrséget a baleset jellegéről, a sérültek számáról, valamint a veszélyhelyzet megítéléséről.

A bölcsőde, az óvoda, valamint az általános és középiskola fenntartójának értesítése mellett a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal kötött megállapodás alapján a jelzőőr jogosult a gyermekek úttesten történő biztonságos átkelésének elősegítése érdekében a bölcsődék, az óvodák, általános és középiskolák közvetlen közelében jelzőőri feladatokat ellátni.

A jelzőőr nappal jelzőtárcsával, éjszaka és korlátozott látási viszonyok esetén piros fényt adó lámpával irányítja a forgalmat. Munkáját egyértelműen látható, illetőleg hallható (például sípjelzés) jelzésekkel köteles összehangolni. A jelzőőrnek és jelzéseinek a megállási látótávolságon belül folyamatosan láthatónak kell lenniük. Ha a polgárőr a közúti forgalmat jelzőőrként irányítja, akkor „Egyéb veszély” jelzőtáblát kell elhelyezni a jelzőőrrre vonatkozó kiegészítő táblával, illetve minden esetben POLGÁRŐRSÉG feliratú láthatósági mellényt kell viselni.

4. A polgárőrség kiegészítő feladatai

A polgárőri alapfeladatokon túl a polgárőrség a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően az alábbi *kiegészítő feladatokat* is ellátja:

- a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés, a helyreállítás és újjáépítés területén, a polgári védelmi szervezetek tevékenységében való közreműködés, a környezet veszélyeztetésének, károsításának megelőzése és elhárítása, a környezeti károk következményeinek felszámolása,

- a baleset-megelőzési, áldozatvédelmi, közlekedésbiztonsági tevékenység támogatása,
- az állat-, környezet- és természetvédelmi tevékenység támogatása,
- a lakosság és az önkormányzat közötti kapcsolat erősítése,
- az otthonában élő fogyatékos személyek védelmében való közreműködés,
- a polgárok javainak védelme, az állami és önkormányzati vagyon megóvása,
- a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által rögzített felvételek figyelése, ellenőrzése,
- a rendezvények helyszínének biztosítása,
- az illetékességi területen létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában való részvétel,
- az együttműködő szervek szakmai tevékenységének segítése,
- a polgárőrség feladataival összefüggő oktatási, kulturális, ismeretterjesztő tevékenységben való részvétel,
- körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában való részvétel.

4. 1. *Katasztrófa*helyzet kezelése

A *katasztrófa* helyszínén a rendvédelmi szervek megérkezése előtt a polgárőr működjön közre az adott helyzetben megteremthető rend és közbiztonság fenntartásában, illetőleg ennek helyreállításában, a helyszínrre érkező különböző mentőegységek munkájának zavartalan biztosításában. Működjön közre a forgalom lezárásában, illetve elterelésében, továbbá az élet- és vagyonmentésben. (A katasztrófamegelőzési és a mentési munkálatokban való polgárőri részvétellel külön fejezet foglalkozik.)

4. 2. *Rendkívüli helyzetek* kezelése

4. 2. 1. *Tűz* észlelése esetén a polgárőr a meghatározott értesítési feladatoknak tegyen eleget. A tűzoltók értesítésekor pontosan határozza meg a tűz észlelésének helyét, idejét, az égő anyag milyenségét, a veszélyhelyzetet (élet- és érték veszélyeztetettsége), a bejelentő nevét, elérhetőségét. **A tűzoltóság hívószáma: 105**

A tűzoltóság kiérkezéséig a polgárőr a lehetőségek és a veszélyhelyzet figyelembevételével kezdje meg az élet- és vagyonmentést, illetve ezt követően a tűz oltását. Akadályozza meg a tűz továbbterjedését. Készítse elő a tűzoltók akadálymentes beérkezését az objektum területére (kapuk kinyitása, mentést akadályozó eszközök eltávolítása). Akadályozza meg a területre illetéktelen személyek bejutását, akik zavarhatják a tűz oltását, illetve az élet és vagyon mentését.

A polgárőr az adott objektum vezetőjét vagy használóját azt követően értesíti, hogy a fentebb meghatározott feladatoknak eleget tett. A tűzoltók kiérkezése után kizárólag az oltás és kárelhárítás vezetőjének utasításai szerint vehet részt a mentési munkálatokban.

4. 2. 2. *Árvízveszély vagy bekövetkezett árvíz esetén* a polgárőr közreműködhet a védekezési, veszélyelhárítási és kárfelszámolási feladatok ellátásában, az óvintézkedések betartásának ellenőrzésében, az élet- és vagyonmentési munkálatokban, a kiürített vagy lezárt területek őrzésében, illetve a vagyontárgyak védelmében. A feladatok végrehajtása során mindenkor a katasztrófaelhárítás vezetőjének utasításai szerint kell cselekedni.

4. 2. 3. *Víz-, gáz- és villanyvezeték, egyéb veszélyes anyagot továbbító vezeték*, ezek műtárgyai, továbbá közúti, vasúti irányítási, vízi közlekedési biztonsági berendezések közveszéllyel fenyegető hibája, megrongálódása esetén a polgárőr haladéktalanul értesítse az üzemeltető szervezetet, illetve az illetékes jegyzőt. Szükség és igény szerint működjön közre a terület lezárásában, őrzésében. Akadályozza meg az illetéktelen személyek bejutását a veszélyeztetett területre.

4. 2. 4. *Közművek meghibásodása esetén a polgárőr:*

- tájékozódjon a veszélyhelyzetről, kiemelten az emberi életre vonatkozóan,
- fordítson figyelmet víz- vagy gázömlés esetén az épület frekventált helyiségeire (pince, alagsor, számítógépközpont, stb.),
- a veszélyeztetett épületek, épületrészek, területek víz-gáz főcsapjait, illetve az elektromos főkapcsolót zárja vagy zárassa el,
- haladéktalanul értesítse az adott közmű diszpécserét, jelezve a meghibásodás helyét és jellegét, a veszély mértékét,

- a veszélyhelyzettől függően értesítse a mentőket, rendőrséget, tűzoltóságot, a katasztrófavédelem illetékes szervét,
- a helyzettől függően kezdje meg az élet- és vagyonmentést,
- tartassa be a helyzet által megkövetelt biztonsági rendszabályokat (tűz- és robbanásveszély, érintésvédelem, stb.), illetékteleneket ne engedjen a területre,
- a veszélyeztetettség figyelembevételével szervezze a személyek kimenekítését a katasztrófavédelmi szakemberek kiérkezéséig,
- szükség szerint kezdeményezze a veszélyeztetett terület körbezárását a rendőrség kiérkezéséig,
- szükség esetén intézkedjen a forgalom szabályozásáról,
- felkérésre működjön együtt a kiérkező rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel a terület lezárásában és a forgalom szabályozásában.

4. 3. A rendezvények biztosítása

A polgárőr a különböző állami, önkormányzati, egyházi, kulturális és helyi ünnepek alkal-mával megrendezésre kerülő ünnepek, sport- és egyéb, nagyobb tömegek mozgását jelentő rendezvények (március 15., augusztus 20., október 23., iskolakezdés, ballagás, halottak napja, gyalogos, kerékpáros és motoros felvonulások, futóversenyek, stb.) zavartalan biztosításában a rendőrség, vagy a rendezvény szervezőjének felkérésére vesz részt.

A rendezvénybiztosítási feladatok végrehajtásának keretében személyek, illetve forgalom elől elzárt területet őrizhet, a forgalom irányításában, a parkolás rendjének fenntartásában, a rendezvényre beléptetést végző személyek tevékenységének biztosításában közreműködhet. A rendőrség, vagy a rendezésért felelős személy intézkedése alapján a zárt területen vagy helyen tartott rendezvényre belépő személyeket a testi sérülés okozására alkalmas tárgyak bevitelének megakadályozása érdekében azok bevitelének tilalmára figyelmeztethet.

Ha a polgárőr az általa biztosított rendezvényen annak céljával össze nem egyeztethető magatartást, tevékenységet, tárgyat észlel, arról köteles a rendezvény szervezéséért felelős személyt haladéktalanul tájékoztatni.

4. 4. Körözési tevékenységben való részvétel

A polgárőrség a rendőrséggel kötött együttműködési megállapodásban rögzítettek szerint közreműködhet körözött személyek, körözött gépjárművek és más tárgyak felkutatásában, azonosításában, valamint holttestek személyazonosságának megállapításában. Ha a polgárőr olyan személyről, gépjárműről, vagy más tárgyról szerez tudomást, akivel vagy amivel kapcsolatban körözést rendeletek el, köteles erről az illetékes rendőri szervet értesíteni.

Az adatot igénylő polgárőr-egyesület számára az OPSZ biztosítja a körözött személyek, gépjárművek, vagy egyéb tárgyak, valamint az azonosítandó holttestek aktuális listájának elektronikus elérhetőségét.

Az OPSZ Gépjármű Felderítő Tagozata szervezi, koordinálja a tagszervezetek között a gépjárművek felderítésére, valamint a közlekedésbiztonság javítására irányuló tevékenységet, továbbá segíti a működési és technikai feltételek javítását.

A polgárőr a személy- vagy tárgyleírást az észlelést követő legrövidebb időn belül készíttse el. A leírás tartalmazza mindazokat a jellemzőket, amelyekkel a személy vagy tárgy körülírható, főbb tulajdonságai azonosíthatók.

Személy esetében tartalmazza a:

- nemét (férfi, nő), származását (európai, afrikai, arab, stb.),
- korát, magasságát, testsúlyát, testalkatát,
- bőrszínét (fehér, kreol, fekete, stb.),
- haját (szín, sűrűség, hullámos, sima, jellegzetes frizura, stb.),
- szemét (szín, méret, jellege),
- orrát (nagy, kicsi, pisze, széles, stb.),
- fülét (fejhez simuló, elálló, kicsi, nagy),
- állát (szögletes, kerek, kiugró, stb.),
- arc jellegzetességét (markáns, ráncos, csontos, forradásos, anyajegy van, stb.),
- bajuszát, szakállát (színe, formája, stb.),
- testtartást (egyenes, hajlott, görbe),
- mozgását (rendezett, sánta, bizonytalan, csoszogó, darabos, stb.),
- testrészek jellegzetességeit (kéz-, lábcsonkolás, sérülés, forradás, tetoválás, anyajegy, stb.),

- beszédmódját (akcentus, beszédhiba, hanghordozás, stb.),
- megszólítását (hogyan szólították társai, neve, gúnyneve, stb.),
- viselkedését (nyugodt, határozott, ideges, agresszív, türelmetlen, stb.),
- egyéb szokásait (jobb- vagy balkezes, tartás, kényszeredett mozgások, krákogás, pislogás, dohányzás, stb.),
- ruházatának és a nála lévő tárgyainak a pontos leírását (színe, minősége, stílusa, jellegzetessége),
- milyen tárgyakat, eszközöket tartott magánál (hátizsák, csomag, táska, fegyver, szerszám, álarc).

Gépjármű esetében a:

- rendszámot,
- típust,
- szint,
- ajtószámot,
- szembetűnő ismertetőjegyeket (például különleges antenna, feliratok, sportosság, stb.).

5. A polgárőrség egyéb feladatai

A polgárőrség az alap- és kiegészítő feladatok ellátása mellett jelentős időt fordít azon tevékenységekre is, amelyek a szolgálat ellátásának szakszerűségét, a lakosság körében történő népszerűsítését szolgálják. Ezek a feladatok több ezer önként vállalt órát igényelnek, amelyek a polgárőri feladatok sokmillió társadalmi munkaórájának szerves részét képezik.

Ezen feladatok közé tartozik:

- képzés, továbbképzés,
- szakmai fórumok, konferenciák szervezése,
- tájékoztató anyagok, tanulmányok készítése, kutatások szervezése,
- társadalmi szervezetekkel történő együttműködés kialakítása, folyamatosságának biztosítása.

5. 1. Képzés, továbbképzés

A polgárőrsegről szóló törvény megfogalmazza, hogy az OPSZ gondoskodik a polgárőrök szakmai felkészítéséről, képzéséről, továbbképzéséről.

Ezen feladatok végzésére éves képzési terv készül, amelyet az országos rendőrfőkapitány hagy jóvá. A képzésbe és a szakmai ismeretek bővítésébe a belügyminiszter rendelete szerint az illetékes rendőri szerveket, személyeket be kell vonni.

A *képzés* célja, hogy a polgárőrök a bűnmegelőzésben végzett társadalmi munkájuk során alapvető bűnmegelőzési szakismerettel rendelkezzenek, továbbá a polgárőrség jellegéből kiindulva, ismeretterjesztés útján a lakosság széles rétegei számára is hasznosítható önvédelmi jellegű magatartásformák alkalmazását kezdeményezzék és népszerűsítsék.

A képzés során a polgárőrökkel részletesen meg kell ismertetni a törvényben meghatározott alap- és kiegészítő feladatok ellátásának szabályait, rendjét. A képzésen való részvétel minden polgárőr számára kötelező.

5. 1. 1. A *polgárőr alapképzés* egységesen, jóváhagyott tematika, tansegédlet és vizsgarend alapján történik. A képzési rendszer biztosítja, hogy a polgárőrök magabiztosan, szakszerűen és jogszerűen végezzék feladataikat szolgálatellátásuk során.

Alapképzésre kötelezettek a tagfelvételi kérelmet benyújtó „polgárőrjelöltek”. Továbbá azok, akik még nem rendelkeznek alapismereti vizsgával. Mentésül az alapképzés alól az a tagfelvételt kérő, aki jogi egyetemen, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem rendészettudományi, a hadtudományi és katonatisztképző, és közigazgatás-tudományi karán, illetve rendőrtiszt és katonai főiskolán, valamint rendészeti vagy katonai sakközépiskolában végzett.

A „polgárőrjelöltet” a jelentkezését követő egy hónapon belül alapismereti képzésre kell kötelezni. Az alapismereti képzés elvégzéséig önállóan polgárőrszolgálatra beosztani nem lehet! Polgárőr-igazolványt nem kaphat!

5. 1. 2. Az alapképzésben részesült polgárőr számára előírt a *továbbképzés*, amely szükség szerint, de legalább 5 évenként kötelező. A továbbképzés célja a már megszerzett ismeretek felfrissítése, és az ismeretbővítés.

Amennyiben a polgárőrség tevékenységét érintően jogszabályi változások történtek, akkor azokat oktatni kell. A továbbképzés egyben megfelelő fórum a felmerülő problémák konzultatív jellegű megbeszélésére is.

A továbbképzés tematikáját az OPSZ Közterületi Bűnmegelőzési és Oktatási Bizottsága készíti el, és továbbítja a megyei szövetségeknek. A továbbképzést kistérségenként a megyei szövetség szervezi. Az előadók felkérése a megyei szövetség oktatási bizottsága elnökének a feladata.

A továbbképzési rendszer hozzájárul a meglévő ismeretek szinten tartásához, a jogszabályi változásokból adódó új feladatok megismeréséhez, amely elősegíti a polgárőri tevékenység eredményes végzését.

5. 1. 3. Az emelt szintű szakmai továbbképzés kiemelt jelentőségű tevékenységekre, mint például a közlekedési jelzőőri szolgálat ellátására, konfliktuskezelésre, polgárőr járőr, polgárőr mobilegység vezetői feladatokra, környezetvédelmi, katasztrófavédelmi és karitatív feladatok ellátására ad felkészítést.

Az emelt szintű speciális továbbképzésen azok a polgárőrök vesznek részt, akik önként jelentkeznek a képzésre, és akiket az egyesület elnökének javaslata alapján a megyei szövetség elnöke felkér. A továbbképzés szervezése évente a megyei szövetség feladata.

Az emelt szintű továbbképzést elvégzők a gázspray használatára, közlekedési, jelzőőri tevékenység ellátására, környezetvédelmi, katasztrófavédelmi, illetve karitatív feladatok ellátására válnak jogosulttá.

5. 1. 3. 1. Közlekedési polgárőrök képzése

Az OPSZ minden évben megszervezi a közlekedési polgárőrök továbbképzését, amelyben központi helyet foglal el a közlekedésbiztonsági, baleset-megelőzési oktatás. A közlekedési polgárőröknek évente vizsgát kell tenniük (közlekedési ismeretek, egészségügyi alapismeretek, teendők baleseteknél, stb.).

5. 1. 3. 2. Környezet- és természetvédelmi képzés

A polgárörképzésnek szerves része a környezet- és természetvédelmi ismeretek elsajátítása. Ezen oktatás a nemzeti parkok és a környezetvédelmi felügyelőségek részvételével történik. Törekedni kell arra, hogy azok a polgárőrök, akik rendszeresen környezetvédelmi és természetvédelmi feladatokat látnak el, természetvédelmi vizsgát legyenek.

5. 1. 3. 3. Katasztrófavédelmi képzés

A polgárőrök alapképzettségük megszerzése után vehetnek részt a rendőrséggel közösen a katasztrófák által érintett terület kiürítésében, a hátrahagyott javak védelmében, a terület lezárásában. A polgárör-egyesületek tagjai önként dönthetnek arról, hogy részt vesznek-e a hivatásos szervek vagy társadalmi szervek által meghirdetett speciális tanfolyamokon (például polgárvédelmi alapképzés; önkéntes tűzoltói alapképzés).

A speciális képzésben részt vett és a speciális feladatot vállaló polgárőrök számára rendszeres továbbképzést és gyakorlási lehetőséget biztosít az OPSZ a hivatásos szervek részvételével.

5. 1. 4. A *polgárörvezető-képzést* az OPSZ szervezi, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel együttműködve. A vezetőképzés célja, hogy a polgárör tisztségviselők képesek legyenek a nagyobb társadalmi szerepvállalásra. Képesek legyenek az általuk irányított szervezet működtetésének tervezésére és fejlesztési irányainak kijelölésére, az érdekképviseletre, illetve felkészültek legyenek a partneri együttműködésre.

A polgárörvezető-képzésre a megyei szövetség elnökének jelölése alapján történik a beiskolázás. A képzés speciális vezetéselméleti, jogi ismeretek, informatikai ismeretek és gyakorlati vezetői tréning tananyagegységből áll.

5. 2. Szakmai rendezvények

A közbiztonság és a közrend témakörében számos *szakmai rendezvény, konferencia* van évente. A szakmai anyagok előkészítésében, a gyakorlati tapasztalatok közreadásában jelentős szerepet tölt be az OPSZ, amely az egész ország területén végez ilyen jellegű feladatokat.

A szakmai konferenciák egyben a polgárőrök ismeretbővítését is szolgálják, mivel számos új módszer, lehetőség bevezetését, újszerű alkalmazását teszik lehetővé az egyes szakterületeken.

Mind az OPSZ, mind a különböző rendvédelmi szerv által szervezett szakmai *fórumok, konferenciák* azt szolgálják, hogy a területen feladatokat ellátó szervezetek és személyek minél több információt kapjanak a lakosság körében végzett közbiztonsági és közrendvédelmi tevékenység hatékony végzéséhez.

A polgárőrség tevékenységének megismertetését szolgálják azok a *kutatások*, amelyek a polgárőri feladatok végzésével, illetve annak lakossági fogadtatásával függnek össze. A kutatások vizsgálják a polgárőrök településeken betöltött helyét és szerepét is, amelyek az eddigi eredmények és visszajelzések alapján pozitív képet mutatnak. A lakosság hasznosnak és meghatározónak látja munkájukat. A kutatási eredmények közzétételével a polgárőrség tevékenysége még ismertebbé válhat a lakosság körében, és növekedhet a bizalom irántuk.

5. 3. Szakmai kiadványok készítése

Az OPSZ a rendőrséggel, az illetékes önkormányzatokkal, civilszervezetekkel együttműködve jelentős eredményeket ért el a lakosság tájékoztatása területén. Ennek keretében számos bűnmegelőzési, közbiztonsági tájékoztató „szóróanyag” készült a lakosságnak, amely segítette a helyes magatartás kialakulását bűnmegelőzés, illetve bűnelkövetés esetén.

Az adott település iskoláival, egyéb intézményeivel kialakított együttműködés keretében a polgárőrök helyi szinten számos előadást, tájékoztatót tartanak iskolákban, közintézményekben, amelyek a tanulók és a lakosság felkészítésével járulnak hozzá a közbiztonság és a közrend védelméhez szükséges feladatok széles körű megismertetéséhez. Különösen fontos a tanuló fiatalok tájékoztatása és felkészítése, mivel az egyik legveszélyeztetettebb korosztályról van szó.

5. 4. Szakmai szervezetekkel való együttműködés

A polgárőrség egyéb tevékenységeinek sorában kiemelt helyet kap a *szakmai és társadalmi szervezetekkel való együttműködés*, mivel a közrend és a közbiztonság erősítése érdekében történő cselekvés akkor a leghatékonyabb, ha az abban érintett szervek összehangoltan végzik feladataikat.

Az ilyen irányú tevékenységben fontos, hogy a résztvevő szervezetek pontosan határozzák meg a feladatokat, és azokat időben, térben összehangoltan hajtsák végre. Az együttműködés kialakítása jelentős időt igényel a polgárőrség vezetőitől és tagjaitól.

6. A polgárőrszolgálat ellátásának szabályai

A polgárőrszervezet a meghatározott feladatokat csak akkor kezdheti meg, illetve végezheti, ha működési területén az illetékes rendőrkapitánysággal írásbeli megállapodást kötött, valamint tagja az OPSZ-nek.

A polgárőrszolgálat ellátása minden érintett személytől felkészülést, nagy odafigyelést, fegyelmet és precizitást igényel. ***Felkészületlenül senki nem láthat el polgárőri szolgálatot.***

6. 1. Felkészülés a polgárőri szolgálatra

A polgárőrnek a szolgálati idő kezdetéig fel kell készülnie a szolgálat ellátására. Ennek során ellenőriznie kell:

- személyi okmányai (polgárőr-igazolványa, személyazonosító igazolványa, amennyiben az szükséges, gépjárművezetői engedélye, illetve a szolgálati gépjármű vezetésére jogosító engedélye) meglétét (a polgárőr a meghatározott alap- és kiegészítő feladatait kizárólag az egyedi azonosítóval ellátott polgárőr-igazolvány birtokában láthatja el; az igazolvány kiadása és visszavonása az OPSZ hatásköre)
- formaruhájának tisztaságát, épségét, teljességét, a POLGÁRŐRSÉG felirat láthatóságát
- felszerelési tárgyai meglétét, működőképességét.

6. 2. Szolgálati felszerelések, eszközök, ruházat

6. 2. 1. A polgárőrnek szolgálatban az alábbi felszerelési tárgyakat kell magánál tartania:

- személyazonosító igazolvány vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más igazolvány (útlevél, jogosítvány) és polgárőr-igazolvány,
- jegyzetfüzet és íróeszköz,
- értesítésre, bejelentésre vagy folyamatos összeköttetésre alkalmas hírközlő eszköz (URH rádiókészülék, EDR rádió, mobiltelefon, ha van telepítve a működési területen nyilvános telefon, akkor annak használatához szükséges telefonkártya, esetleg pénzérme),
- polgárőr formaruha, éjszaka, vagy rossz látási viszonyok között végrehajtott szolgálat, továbbá jelzőőri tevékenység végzése során láthatósági mellény.

6. 2. 2. A polgárőr felszereléséhez saját elhatározásából, vagy az eligazításon elhangzott felkérés alapján még az alábbiak tartozhatnak:

- elemlámpa vagy kézi reflektor,
- távcső és/vagy éjjellátó eszköz,
- képrögzítő eszköz (fényképezőgép vagy videokamera),
- GPS készülék, térkép, vázlat,
- tárgy- és személyi körözést segítő elektronikus berendezés,
- jelzőtárcsa, piros fényt adó lámpa,
- kiképzett, vizsgáztatott kutya,
- gázspray, amelynek típusa megegyezik a rendőrségnél rendszeresített típussal.

A polgárőr a szolgálat ellátása során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag-tartalmú és töltőanyag-tömegű vegyi eszközt tarthat magánál.

A vegyi eszközt csak jogos védelmi helyzetben használhatja a polgárőr!

A vegyi eszköz alkalmazását meg kell előznie a jogtalan támadás abbahagyására irányuló *felszólításnak*, illetve a vegyi eszköz alkalmazására történő *figyelmeztetésnek*.

A vegyi eszköz nem alkalmazható kikényszerítésre, megtorlásra, passzív ellenállás megtörésére, illetve a jogtalan támadás megszűnése után!

A vegyi eszköz alkalmazásáról a rendőrséget azonnal értesíteni kell, minden esetben részletes jelentést kell készíteni. Kerülni kell a sérülés okozását.

Amennyiben a vegyi eszköz alkalmazása esetén sérülés történt, a lehetőségek figyelembevételével a sérültet a polgárőrnek elsősegélyben kell részesítenie, illetőleg orvosi segítséget kell kérni.

6. 2. 3. Amennyiben a polgárőr a szolgálathoz gépjárművet vesz igénybe, úgy ellenőriznie kell:

- a gépjármű üzemképességét, a kormány, a fékrendszer, gumiabroncsok, az irányjelző és a világítóberendezések működőképességét, hatósági jelzés(ek) meglétét, állapotát,
- a kötelező tartozékok (izzókészlet, elakadásjelző háromszög, elsősegélydoboz) meglétét,
- pótkerék, szerszámkészlet meglétét,
- az üzemanyag szintjét,
- a gépjármű okmányait (forgalmi engedély, biztosítások érvényessége, menetlevél, üzemanyagkártya)
- a szolgálati jelleget biztosító feliratok, POLGÁRŐRSÉG, OPSZ, matricák épségét, láthatóságát,
- mobil figyelmeztetést adó készülék (sárga villogó) működését.

6. 2. 4. A polgárőr ruházata:

- kizárólag az évszaknak megfelelő, egységesített formaruhát használhatja,
- a formaruhán fel kell tüntetni a POLGÁRŐRSÉG feliratot, valamint egyesülete székhelyének megjelölését,
- a ruhán hatósági jelzésre utaló, megtévesztésre alkalmas jelzést vagy címet nem használhat,
- tiszta és nem gyűrött állapotú legyen.

6. 3. A szolgálatba lépő polgárőrök eligazítása

A polgárőr számára a szolgálat irányításáért felelős vezető a szolgálat megkezdése előtt eligazítást tart. Az eligazításon a polgárőrnek a meghatározott öltözetben és felszereléssel kell megjelennie.

Az eligazítás során a vezető:

- meggyőződik arról, hogy valamennyi szolgálatba beosztott polgárőr megjelent,
- ellenőrzi a formaruhát, a felszerelést, a polgárőrnek a szolgálatra való alkalmasságát,
- ismerteti a szolgálat kezdetének és befejezésének időpontját,
- tájékoztatást ad az illetékességi terület közbiztonsági rendjéről, a rendelkezésre álló legfrissebb információkról,
- meghatározza a szolgálati feladatok ellátásának menetvonalát,
- tájékoztatást ad a területhez kapcsolódó más polgárőr-csoportok tevékenységéről,
- felhívja a figyelmet a kiemelten fontos figyelési területekre, eszközökre, ellenőrzési irányokra,
- meghatározza a kapcsolattartás rendjét.

Amennyiben a polgárőri szolgálatot rendőrrel, más rendvédelmi, önkormányzati vagy társadalmi szervezet, hatóság képviselőjével közösen hajtják végre, úgy az illetékes vezetők közös eligazítást tartanak.

6. 4. A szolgálat ellátása

6. 4. 1. A polgárőr kizárólag egyesülete működési területén láthatja el tevékenységét.

Az egyesület működési területén kívül a polgárőr akkor végezhet feladatokat, ha az egyesület:

- a területileg illetékes polgárőr-egyesülettel közösen látja el tevékenységét,
- az illetékes szervekkel együttműködési megállapodást kötött,
- az illetékes rendőrkapitánysággal a területén történő tevékenységre, illetve a területileg illetékes önkormányzattal erre vonatkozó együttműködési megállapodást kötött.

Szolgálat ellátása során a polgárőr hatósági jogkörrel nem rendelkezik!

6. 4. 2. A szolgálatellátás formái

6. 4. 2. 1. Közös szolgálatok:

- rendőrrel,
- közterület-felügyelővel,
- a NAV vámszervének képviselőjével,
- a nemzeti közlekedési hatóság képviselőjével,
- katasztrófavédelmi dolgozóval,
- környezet- és természetvédelmi szervezet dolgozójával,
- a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara tagjával,
- mező-, hal- és vadőrrel,
- tűzoltóval,
- állami vagy önkormányzati szervek összehangolt akcióiban.

Amennyiben a polgárőr közösen teljesít szolgálatot más szerv képviselőjével, részt kell vennie a szolgálatot megelőző közös eligazításon. A polgárőrnek az eligazításon úgy kell megjelennie, hogy az eligazítás után azonnal szolgálatba tudjon állni.

A polgárőrnek a közös szolgálat megkezdését, befejezését – az együttműködési megállapodásban foglaltak szerint – jelentenie kell az illetékes rendőrség ügyeleti szolgálatára.

Közös szolgálat esetén a polgárőr a rendvédelmi szerv tulajdonát képező eszközöket csak a rendvédelmi szerv járőrvezetőjének hozzájárulásával kezelheti.

Rendőrrel teljesített közös szolgálat esetén a polgárőrség gépjárművét polgárőr vezesse. A közös járőrsoport vezetője csak rendőr lehet. A rendőrségi gépjárműben a polgárőr a hátsó ülésen foglal helyet.

A polgárőr köteles betartani a szolgálat ellátására vonatkozó rendőri járőr vezetőjének utasításait.

Az önkormányzat közterület-felügyelőjével, természetvédelmi őrrrel stb. teljesített közös szolgálat alkalmával a polgárőr járőr alárendeltségi viszonyba nem kerül, a szolgálat ellátása közben a járőrtevékenység területére vonatkozó esetleges speciális szabályokat azonban be kell tartania.

6. 4. 2. 2. *Önálló bűnmegelőzési és közterület-ellenőrzési szolgálatok:*

- álló figyelő-jelző szolgálat,
- gyalogos figyelő-jelző szolgálat,
- gépjárművel (segédmotoros kerékpárral) történő figyelő-jelző szolgálat,
- kerékpárral történő figyelő-jelző szolgálat,
- lovas figyelő-jelző szolgálat,
- kutyával megerősített járőr,
- vízi járművel történő figyelő-jelző, elsősegélynyújtó szolgálat,
- fokozott szolgálat, részvétel megyei, régiós, országos szervezésű polgárőrakciókban,
- jelzőőri szolgálat,
- rendezvény közterületi biztosítása,
- körözött gépjárművek felderítésére szervezett szolgálat,
- eltűnt személyek felkutatására szervezett szolgálat,
- postai kézbesítő segítése, feladatellátásának közterületi biztosítása,
- közterületi videorendszer-ellenőrző szolgálat,
- polgárőr-ügyeleti szolgálat.

Az önálló szolgálat teljesítésének alapvető követelménye, hogy a polgárőr kapja meg a feladat ellátásához szükséges információkat és az előírt felszereléseket. A polgárőr a szolgálat ellátását kizárólag a jogszabályok keretein belül, az eligazításon kapott feladatoknak megfelelően végezheti. Az önálló szolgálatellátásról, a végzendő feladatokról a helyi polgárőrvezetés tájékoztassa az illetékes rendőrség ügyeletét.

A polgárőr az önállóan ellátott feladat befejezése után készítsen feljegyzést a tapasztalatakról, a tett intézkedésekről, és minden olyan eseményről, amely a későbbi szolgálatok során jelentőséggel bírhat.

6. 4. 2. 2. 1. *Kutya igénybevételének szabályai*

Amennyiben a feladat ellátásához őrző-védő *kutyát* vesz igénybe a polgárőr, akkor a kutyás szolgálatra vonatkozó különleges szabályok betartására már a felkészülés időszakában figyelmet kell fordítani. Kutyás szolgálatot csak az a polgárőr láthat el, aki ilyen jellegű képzésben részesült, az alkalmazott kutya tulajdonságait ismeri, és a kutya is elfogadja őt társnak (engedelmeskedik az utasításainak).

Az őrző-védő kutya alkalmazásának feltétele, hogy a kutyavezető és a kutya a belügyminiszteri jogszabályban meghatározott vizsgával rendelkezzen.

A kutyával végzett járőrözési tevékenységben a kutya meghatározó tényezője a biztonságának, és mindenkor a jogsértő magatartás elkövetésének megelőzését szolgálja. A kutyát csak pórázon, szájkosár használatával lehet a szolgálat során alkalmazni. A kutya jelenléte az esetek nagy részében visszatartja a jogsértést tervező személyt cselekménye végrehajtásától.

Amennyiben konkrét jogsértő magatartást tanúsító személlyel szemben kell fellépni, a kutyát akkor is csak jogos védelmi helyzetben lehet alkalmazni.

Amennyiben a kutya alkalmazása során sérülés keletkezik, a polgárőr – a helyzetnek megfelelően – köteles a szükséges elsősegélyt megadni a sérültnek, illetve szükség esetén gondoskodnia kell az orvosi ellátás (mentő hívása) biztosításáról.

6. 4. 2. 2. Lóval történő járőrözés szabályai

A *lovasjárőr-szolgalat* esetén gondot kell fordítani arra, hogy mind a polgárőr, mind az igénybe vett ló fizikailag és mentálisan is alkalmas legyen a szolgálat ellátására. A lovas és ló közötti összhang megléte a sikeres szolgálatellátás alapfeltétele.

Lovasjárőr-szolgalatra csak az erre speciálisan felkészült, kiképzett polgárőr osztható be. A szolgálatot minimum két lovas járőr láthatja el. A feladat megkezdése előtt meg kell határozni a járőrözési területet, a lovaglás módját, a jármódváltások és az összeköttetés rendjét. A feladat meghatározásnál figyelembe kell venni a lovasok és a lovak képességeit, tapasztaltságukat, terhelhetőségüket.

A lovasjárőr-szolgalatra történő felkészülés során a polgárőr az általános felszerelésen túl a ló ellátására, biztonságos kikötésére, éjszakai láthatóságára vonatkozó eszközök meglétére is fordítson figyelmet. A járőrszolgalatról minden esetben készítse el az eseménylapot.

A lovas járőrözés közben úgy kell lovagolni, hogy az adott területen a személy- és vagyonbiztonságot ne veszélyeztesse, másokat közlekedésükben

ne zavarjon, ne akadályozzon. Művelt mezőgazdasági területeken a lovakat járatni nem szabad, kizárólag a területek közötti földutak, mezsgyék vehetők igénybe. A természetvédelmi területeken a lovas járőr útvonalát előre meg kell tervezni, és csak a kijelölt útvonalon lehet a lóval haladni.

Lóháton történő szolgálatellátás közben tilos dohányozni, illetve jelzőőri és forgalomirányítási feladatokat ellátni!

6. 4. 2. 2. 3. Járművel történő járőrözés szabályai

A járművel történő szolgálatellátás során a KRESZ előírásait mindenkor be kell tartani.

Amennyiben a polgárőr *gépjárművel* látja el szolgálatát, köteles az OPSZ Gépjármű Üzemeltetési Szabályzat előírásai szerint menetlevelet vezetni. A menetlevélből egyértelműen megállapítható legyen a polgárőrszolgálat útvonala, a szolgálat kezdő és befejező időpontja, valamint a figyelmeztető jelzést adó készülék működtetésének oka, helyszíne és időtartama. A menetlevél vezetését helyettesítheti a gépjárműbe beszerelt GPS nyomkövető készülék által rögzített pontos útvonal és időtartam nyomtatott formája. Ebben az esetben is kötelező a menetlevél egyszerű vezetése, amelyhez az egyesület vezetője által hitelesített GPS-dokumentum példányát csatolni szükséges.

Vízi jármű igénybevételével történő polgárőri szolgálatot csak az erre kiképzett és megfelelő vízi jártassági igazolásokkal rendelkező polgárőr láthat el. Az általános felszerelések mellett szükséges mentőmellény és egyéb vízi mentőeszközök biztosítása. Fokozottan figyelni kell a járőrözésre meghatározott útvonal, folyószakasz vagy tószakasz határainak betartására, az összeköttetés folyamatos fenntartására, hogy szükség esetén a gyors elérhetőség biztosítva legyen.

Vízi mentésben csak olyan polgárőr vehet részt, aki a speciális felkészítésben és kellő tapasztalatokkal rendelkezik. A vízi jármű igénybevétele esetén különös gondot kell fordítani a biztonsági és mentési eszközök meglétére, illetve használhatóságukra.

Vízi jármű igénybevételekor is pontos menetokmányokat kell vezetni, amely a feladat megkezdésétől annak befejezésig tartalmazza a pontos útvonalat, az ellenőrzött partszakaszokat, az egyes helyeken történő tartózkodás idejét.

A vízi jármű igénybevétele esetén is kötelező a POLGÁRŐR felirat jól látható helyen történő elhelyezése.

6. 4. 2. 2. 4. A közterületi tevékenység ellátásának különös szabályai

A *helyszínbiztosítás* a polgárőr olyan tevékenysége, amelyet a polgárőr bűncselekmény vagy baleset helyszínén végez a helyszín lezárásával, őrzésével, a nyomok biztosításával. A polgárőr tevékenysége a nyomozó hatóság képviselőjének megérkezéséig tart, és a helyszín megváltoztatásának megakadályozására szolgál. A hatósági képviselő megérkezése után a polgárőr kizárólag felkérésre, illetve a hatóság által meghatározott feladatot végezhet.

A bűncselekmény vagy baleset helyszínén lévő polgárőr feladata, hogy:

- azonnal értesítse az illetékes hatóságot (rendőrség, tűzoltóság, mentő, katasztrófavédelem),
- tájékozódjon a kialakult helyzetről,
- a helyzetnek megfelelő lehetőségek alapján a sérülteket részesítse elsősegélyben,
- biztosítsa a helyszín eredeti állapotában (ha lehet, körülzárással) történő megtartását,
- ha a bűnelkövetőt tetten éri, akkor azt tartsa vissza a hatóság megérkezéséig,
- illetékteleneket ne engedjen a helyszínre,
- keressen tanúkat, és kérje fel őket a helyszínen maradásra,
- a helyzetnek megfelelően végezzen forgalomkorlátozást,
- a kikerülő hatóságot részletesen tájékoztassa a helyzetről, a tett intézkedésekről.

A *helyszíni szemlét* az illetékes hatóságnak kell végrehajtania. A hatóság munkáját a meghatározottak szerint segíthetik a polgárőrök (például a helyszín lezárása, elsősegélynyújtás az arra rászorulóknak, lehet hatósági tanú, stb.).

TILOS a közlekedési balesetek helyszínén a polgárőrnek önállóan végezni a szemle egyes részfeladatait, például a mérőszalaggal vagy a tolómérővel egyedül végezni a helyszíni méréseket, helyszínvázlatot készíteni.

A nyomozási és más hatósági feladatokat kizárólag a hatóság tagjai teljesíthetik.

A polgárőr a szolgálata közben észlelt, nyilvános helyen bekövetkezett *halálesetről* azonnal értesítse a rendőrséget, gondoskodjon a helyszín biztosításáról a hatóság megérkezéséig. Nyilvános helyen történő halálesetnél a halott letakarásáról a kegyeleti szempontok figyelembevételével gondoskodni kell.

A polgárőr a szolgálata közben *talált elhagyott dolgot* tanúk jelenlétében vizsgálja át, és a lehető legrövidebb időn belül juttassa el a területi önkormányzat jegyzőjének. A beszolgáltatásról minden esetben készítsenek jegyzőkönyvet, amelynek egy példányát a polgárőrség tárolja.

A *talált csomag* átvizsgálását megelőzően meg kell győződni arról, hogy az nem tartalmaz-e olyan eszközt, dolgot, amely a polgárőrre, a környezetre veszélyt jelenthet. Amennyiben a polgárőr olyan tárgyat, dolgot talál (lőfegyver, lőszer, pirotechnikai anyag, kábítószer, stb.), amely veszélyt jelenthet, a csomagot tilos átvizsgálni, mozgatni. A rendőrség kérésére biztosítsa a helyszínt, és akadályozza meg, hogy illetéktelen személyek a csomaghoz férhessenek.

Elhagyott *robbanószerkezet, robbanóanyag, sugárzó és mérgező anyag* találása esetén, vagy ha feltételezhető, hogy a talált csomag ilyen anyagot tartalmaz, a polgárőr azonnal értesítse a rendőrséget, a katasztrófavédelmet és a tűzszerészeket. Az illetékes hatóság kérésére a polgárőr biztosítsa a helyszínt, és a lehetőségek figyelembevételével gondoskodjon az élet- és vagyónbiztonság megóvásáról.

Ha a polgárőr szolgálata teljesítése során a területen *állati tetemet vagy sérült állatot* talál, értesítse a területileg illetékes önkormányzatot vagy a közegészségügy kijelölt szervezetét. A helyszínt – a lehetőségek függvényében – jelölje meg, és a szükséges mértékben biztosítsa. Amennyiben a sérült állat (vadállat) veszélyes lehet a környezetben élő lakosságra, akkor értesítse az illetékes vadásztársaságot is, vagy jelezze a tényt az önkormányzati bejelentés során.

A polgárőr *eltűnt személy (gyermek vagy időskorú) felkutatását* önállóan is végezheti. Erre vonatkozó feladatot a polgárőrszervezet vezetője, illetve a szolgálateligazítást végző vezető ad. A rendelkezésre álló információk alapján a polgárőr megkezdheti a kutatást a szükséges biztonsági előírások betartása mellett. A kutatásra érkező rendőri hatóság helyszínre érkezését követően a polgárőr adjon tájékoztatást a végzett feladatokról, az addigi kutatás eredményéről, és ezt követően a kutatást végző hatóság vezetőjének utasításai szerint vehet részt a további kutatásban.

A polgárőr szolgálati feladatai ellátása során ellenőrizheti az *elhagyott, üresen álló építményeket* (ipari létesítmények, üdülők, tanyák, stb.) amennyiben erre vonatkozó együttműködési megállapodást kötött a területi polgárőrszervezet. A polgárőr egyedül nem ellenőrizhet elhagyott építményt. Ellenőrzéskor a járőr tagjai ne veszítsék egymást szem elől. Körülkerített épület bezárt kapuján, vagy egyedül álló bezárt épületbe a polgárőr nem mehet be. A lehetőségek függvényében ellenőrizze, hogy nincs-e betörésre, behatolásra utaló nyom. Bűncselekmény elkövetésének gyanúja esetén a polgárőr értesítse a területileg illetékes rendőrséget, és a hatóság kéréséig biztosítsa a helyszínt.

Amennyiben az elhagyott építményben idegen személyt talál a polgárőr, szólítsa fel a terület elhagyására. Ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel, a hatóság kéréséig a behatoló személyt tartóztassa fel. A helyzet értékelése alapján – amennyiben szükséges – a jogsértő személyt arányos mérvű testi kényszerítő erő alkalmazásával is visszatarthatja.

Amennyiben a polgárőr *parkoló gépjárművek ellenőrzését* végzi, fokozottan figyeljen a gépjárművek biztonságos parkolására (ajtózárás, gépjárműben hagyott értékek, táskák, stb.). Ha rendellenességet észlel, értesítse (ha ismert) a tulajdonost, vagy helyezzen el a gépjárművön a gépjárműfeltörések veszélyeire vonatkozó tájékoztató prospektust.

A polgárőrnek tilos a gépjárművek zártságát az ajtókilincsek megfogásával vagy a nyitás próbálgatásával ellenőrizni. Nyitott ajtózár észlelése esetén tanúk felkérése és jelenléte mellett lehet a gépjárművet kinyitni és a zárást megpróbálni. Ilyen esetben a gépjárműben el kell helyezni egy tájékoztató feljegyzést a történekről, illetve a polgárőr elérhetőségi adatairól. Az esetről feljegyzést kell készíteni, amelyben a tanúk adatait is rögzíteni kell.

Körözött gépjármű észlelése esetén azonnal értesíteni kell a rendőrséget, és biztosítani a helyszínt a hatóság kiérkezéséig!

A polgárőr vagy a polgárőr-egyesület telefonjára érkező bármilyen közveszéllyel való fenyegetés, bejelentés (robbantás, tűzokozás, mérgezés, balesetokozás, stb.) esetén a hívást fogadó polgárőr törekedjen a fenyegető személy minél hosszabb ideig tartó beszélgetésére, amelynek során részletesen tisztázza a fenyegetés lényegét, az elkövetés tervezett helyét, időpontját és indokait. A beszélgetést ne szakítsa meg, a beszélgetés befejezése után a telefonkagylót ne tegye vissza a készülékre, illetve a vonalat ne szakítsa meg.

A polgárőr a fenyegető tartalmú bejelentés fogadásakor:

- őrizze meg nyugalmát, viselkedjen higgadtan,
- törekedjen a bejelentés minél pontosabb, részletes megjegyzésére, ha van rá mód, a feljegyzésére,
- ha van hangrögzítő, a készüléken azt kapcsolja be,
- különböző kérdések feltevésével, illetve a válaszok megisméltlésének kérésével igyekezzen a beszélgetés idejét a lehető leghosszabbra nyújtani,
- a beszélgetés során figyeljen a telefonban hallható háttérzajokra,
- figyeljen, és jegyezze meg a telefonhívó beszédének jellegzetességeit.

Ha van rá mód (járőrtárs, ügyeleti társ, jelen lévő másik polgárőr), akkor a beszélgetés ideje alatt értesítsék a rendőrséget a fenyegető telefon tényéről és annak főbb tartalmáról.

A polgárőr a kiérkező rendőrség felkérésére működjön közre a fenyegetett helyszíni biztosításában.

6. 4. 2. 2. 6. Központi ügyelet ellátásának szabályai

Ügyeleti szolgálatba csak olyan polgárőr vezényelhető, aki kipihent, és a feladat ellátására alaposan felkészített. Az ügyeleti szolgálatra történő felkészítésen minden járőrtevékenységet végző polgárőr, illetve csoport feladatait részletesen ismertetni kell, meg kell határozni a kapcsolattartás formáját, rendjét. A folyamatos feladatellátás nagyfokú koncentrációt igényel, ezért szükséges a 8-10 óránkénti váltás, vagy pihenők beiktatása. A járőrökkel való kapcsolattartás a pihenőidőben sem szüneteltethető.

Közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által továbbított felvételek megfigyelésének szabályai

A polgárőr a közterületen elhelyezett képfelvevő által továbbított felvételek megfigyelését a telepített rendszer üzemeltetőjével kötött együttműködési megállapodás alapján végezheti. A tevékenység végzésekor a polgárőrnek figyelemmel kell lennie az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvényben meghatározott adatvédelmi szabályokra.

A polgárőr a megfelelő szakmai felkészítést követően az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vagy a települési önkormányzat által közterületen közbiztonsági, valamint bűnmegelőzési és bűnüldözési célból, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon elhelyezett képfelvevő eszközök által rögzített képek megfigyelésében közreműködhet.

A képfelügyelő rendszer rögzítését szolgáló központi helyen végzendő feladatot teljesítő polgárőr szolgálatra történő felkészítése során különös figyelmet kell fordítani az adatvédelmi szabályokra (6. 5. fejezet), illetve a koncentrált figyelem fenntartására. A képrögzítő monitorok figyelésénél alapszabály, hogy a térben látás (főbb képek mögötti események észrevétele) képességével rendelkezzen a polgárőr. Észre kell vennie a területet rögzítő felvételeken minden olyan mozgást, gyanús viselkedést, ami jogellenes magatartásra, cselekményre irányulhat. Bűncselekmény elkövetése vagy gyanúja esetén értesítse a területileg illetékes rendőri szervet.

A térfelügyelő rendszer által továbbított felvételek kezelése, felhasználása nem sértheti az egyetemes emberi és személyiségi jogokat.

6. 4. 3. Egyéb polgárőrszolgálatok:

- polgárőrök szolgálatellátásának ellenőrzése,
- polgárőr készenléti szolgálat,
- karitatív szolgálat,
- a Szomszédok Egymásért Mozgalom szervezése, információk gyűjtése, tájékoztatás,
- az Egy iskola – egy polgárőr programban való részvétel,
- oktatás, képzés, tájékoztatás,

- együttműködés szervezése, értékelése, tájékoztatás,
- értekezletek, konferenciák, polgárőr- és egyéb rendezvényeken való részvétel,
- egyesületi adminisztrációs tevékenység,
- közösségi tevékenység.

A polgárőrszolgálat egyéb formáinak megvalósítása alapvetően a feladatok elvégzésének hatékonyságát, szakszerűségét javítja. Hozzájárul a polgárőrök szakmai felkészültségének javításához, a lakossággal történő kapcsolattartás erősítéséhez. A feladatok végrehajtása során a polgárőrök rendszeres megjelenése a lakosság körében, az iskolákban és egyéb közterületi rendezvényen láthatóbbá teszi céljaikat, és szélesebb fórumot biztosít a közbiztonság és közrend javításában való lakossági részvételre, valamint a gyermekek ez irányú gondolkodásának és cselekvésének erősítésére.

Az egyes mozgalmakban, programokban való részvétel és annak propagálása a polgárőrök részéről kiemelt jelentőséggel bír az adott körzet közbiztonságának javítására, a lakosság biztonságérzetének növelésére. Minél szélesebb körű az ilyen jellegű tevékenység, annál nagyobb tömeget lehet megnyerni az ügy érdekében, annál nagyobb lehet a polgárőrök támogatottsága, feladataik ellátásának segítése.

A helyi rendőrség felkérésére a közlekedésrendszettel együtt a közlekedési polgárőrök részt vesznek a rendszeresen tartandó közúti (TISPOL), vízi (AQUAPOL), vasúti (RAILPOL) ellenőrzésekben. Az ellenőrzések tapasztalatai felhasználják a baleset-megelőzési kampányra készülő anyagokban (szórólapok osztása, figyelemfelhívás biztonsági öv használatára, stb.), illetve tájékoztatókon.

A közlekedési polgárőrök részt vesznek:

- a közúti közlekedési balesetben elhunytak világnapján,
- az európai autómentes nap, kerékpárosok, gyalogosok Magyarországon ismegtrendezett nemzetközi rendezvényein.

Minden évben felmenő rendszerben (területi, megyei, fővárosi, országos szintű) versenysorozatot szervez az OPSZ, amelyet összehangol az OBB által szervezett közlekedésbiztonsági versenysorozattal.

A közlekedési polgárőrök rendszeresen részt vesznek a helyi, megyei, országos és nemzetközi szakmai konferenciákon, rendezvényeken mind érdeklődőként, mind pedig felkérésre adott téma előadóiként.

A személyes kapcsolattartás nagymértékben erősítheti a polgárőrség és az együttműködők célirányos tevékenységét. Mind a települési önkormányzatoknál, mind a szakmai szervezeteknél meg kell találni a téma felelőseit, és folyamatos, operatív kapcsolat kiépítésére kell törekedni.

Ahol a közvetlen kapcsolatok még nem jöttek létre, az egyesületek vezetői ismertessék meg a képviselő-testületekkel a polgárőrség célját, tartalmát, a közbiztonság érdekében megvalósuló polgári öntevékeny szerveződésekben rejlő lehetőségeket, az önkormányzatok által kitűzött célok megvalósításába történő lakossági kezdeményezés jelentőségét.

A települések polgárőrszervezeteinek aktívan be kell kapcsolódniuk a helyi önkormányzatok által igényelt feladatok megvalósításába is.

6. 4. 3. 1. A polgárőrök karitatív feladatai

A polgárőrök rendszeresen részt vesznek területükön a különböző karitatív feladatok szervezésében, segítségével. Az OPSZ vezetése az időszaknak megfelelően tájékoztatja a tagegyesületeket a karitatív feladatok irányáról, mélységéről, alanyairól és módszereiről.

A polgárőrség a helyi viszonyok, körülmények feltárását az együttműködő szervezetekkel közösen végzi és alakítja ki a veszélyeztetett személyekkel való kapcsolatfelvétel és folyamatos kapcsolattartás rendjét.

A karitatív feladatok keretében a polgárőrség segíti a szociális rászorulókat, egyedül élő embereket, támogatja az idős, egyedülálló, beteg állampolgárokat. A polgárőrség közreműködik az időskorúak, rászoruló, hajléktalanok, fogyatékkal élők diszkriminációjának megszüntetésében és az esélyegyenlőség megteremtésében.

A polgárőrök részt vesznek a rászoruló megsegítésére szolgáló helyi erőfeszítések mozgósításában, helyi kulturális, sport-, karitatív tevékenységek szervezésében.

Az Egy iskola – egy polgárőr program keretén belül a rászoruló gyerekek számára ruhagyűjtési akciók szervezése, illetve nyári polgárőr gyermektáborban részvételi lehetőségek biztosítása is feladatokat ró a polgárőrségre.

A rendőrség által kidolgozott áldozatvédelmi programban a polgárőr-egyesületek is részt vállalnak, amelynek keretében ismertetik a lehetőségeket, és tájékoztatják a rászorulókat a jogszabályi feltételekről, illetve az áldozatsegítő szolgálatok elérhetőségeiről.

A polgárőrszervezet tevékenységi területén a rászorultakról (hajléktalanok, idősek, stb.) folyamatos tájékoztatást adnak az önkormányzatoknak és az együttműködő civilszervezeteknek.

Figyelemmel kísérik a polgárőrök a nagycsaládosok helyzetét. A lehetőségek és a szükségesség mértékében támogatják őket, illetve jelzik az illetékes önkormányzati vagy családvédelmi szervnek a felmerülő problémákat.

Karácsonyi, húsvéti ünnepek környékén a polgárőrség gyűjtést szervez a rendkívül nehéz körülmények között élők és a szociális intézmények lakói számára.

A téli időszakban a közterületeken jelen lévő hajléktalanok körülményeit a polgárőrök figyelemmel kísérik, és más civil partnerekkel együttműködve közreműködnek ez irányú tevékenységük segítségével. Felkérés esetén a polgárőrök segítik a melegétel-osztás szervezését, az ilyen tevékenységet folytató civilszervezetek munkáját.

6. 4. 3. 2. A polgárőrök környezet- és természetvédelmi feladatai

A polgárőrök egyik kiemelt feladata a környezeti veszélyforrások rendszeres figyelemmel kísérése, elemző felmérése, illetve a bekövetkezett változás esetén az információk megküldése a környezetvédelmi felügyelőségek, a nemzeti parkok, illetve a területileg illetékes önkormányzatok számára.

A területi polgárőrszervezet az együttműködési megállapodásban rögzítettek szerint rendszeresen részt vesz a közösen ellátott természetvédelmi őrszolgálati akciókban és járőrszolgálatokban.

A polgárórség tevékenysége során a környezetkárosításokról, a környezetszennyezésről, az illegális hulladéklerakatokról, a hulladékszállításokról videofelvételeket vagy fényképeket készít, tárgyi bizonyítékokat gyűjt, és azokat átadja az illetékes környezetvédelmi felügyelőség, nemzeti park gondnokság képviselői, és a rendőrség számára. Ha a polgárór a szolgálata ellátása során illegális hulladéklerakást észlel, az illetékes hatóság értesítésével egy időben kísérelje meg a tevékenység megakadályozását. A végzett tevékenységről, annak hatásáról a rendelkezésre álló eszközökkel készítsen fényképet, video-felvételt, amelyet az egyéb tárgyi bizonyítékkal együtt adjon át a környezetvédelmi felügyelőségnek vagy az érintett hatósági szervnek.

A járőrözési feladatok során ellenőrizni kell a felszíni és a felszín alatti vizekbe történő szennyvízbevezetés körülményeit és szennyezettségét. A beömlő szennyvíz jelentős elszíneződése vagy kellemetlen szag észlelése esetén azonnal értesíteni kell az illetékes környezetvédelmi hatóságot.

A környezetet potenciálisan és jelentősen veszélyeztető létesítményeknek a környezetre gyakorolt hatását a polgárőrök fokozottan ellenőrizték.

A polgárőrök szervezeten és aktívan vesznek részt a roncsautók és veszélyes hulladékok kezelése szabályszerűségének betartását szolgáló, a környezetvédelmi felügyelőségek által szervezett és kezdeményezett „Zöld Kommandó” akcióiban, segítve a felderítés és az elhárítás munkálatait.

A védettség alatt álló, illetve veszélyeztetett területeken a gyalogos turizmus, illetve a motorsport és kerékpározás miatt keletkező veszélyek feltárásában és megakadályozásában is jelentős szerepet vállal a polgárórség.

A környezetvédelmi felügyelőségekkel, nemzeti parkokkal, a helyi önkormányzatokkal az aktuális környezetvédelmi és természetvédelmi feladatokat a polgárórség egyezteteti, és feladattervébe foglalja, a határidők és a felelősök megjelölésével.

A polgárőrök az Egy iskola – egy polgárór mozgalom keretében a környezetvédelmi felügyelőségekkel, a nemzeti parkokkal együttműködve oktatják és képviselik a természetvédelmi értékek megismerését, a természetvédelmi szemléletet, a környezettudatos kultúrát.

Környezetvédelmi világnapokon (március 22. a víz világnapja, április 22. a Föld napja, május 10. madarak és fák napja, június 5. környezetvédelmi világnap”, szeptember 22. európai autómentes nap, október 4. állatok világnapja) környezetvédelmi rendezvények szervezésével mozgósít a polgárórség – a helyi problémák és az érdeklődés figyelembevételével – a lakosság, a civilszervezetek és iskolák aktív részvételére.

A polgárórség környezetvédelmi tevékenységében már hagyományossá vált a tavaszi, őszi nagytakarítás és faültetés megszervezése, és a környezettudatosság fokozott megvalósítása érdekében a résztvevők minél nagyobb számban történő mozgósítása.

A polgárórség részt vesz a Tiszta Magyarorszáért Társulás és más civilszervezetek által szervezett környezetvédelmi akciókban, és a Faültetés minden újszülöttért elnevezésű mozgalomban.

6. 5. Adat- és titokvédelem

A szolgálat teljesítése közben a polgárőr több alkalommal is személyes adatokat kezel, illetve a birtokába került személyes adatokat továbbít. E feladatok ellátáshoz szükséges, hogy a vonatkozó jogszabály néhány meghatározását ismerje.

Az adat- és titokvédelmi törvény célja annak biztosítása, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezhesen. Hatálya minden olyan adatkezelésre és adatfeldolgozásra kiterjed, amely természetes személy adataira vonatkozik.

Személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt közvetlenül vagy közvetve név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságra jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza,

Adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők rögzítése.

Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie a célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásának mértékében és idejéig. Az adatkezelő köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek a törvény, valamint egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.

Az adatokat védeni kell a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen.

Figyelembe véve a jogszabályi meghatározásokat a polgárőr a birtokába került adatokat illetéktelen személynek és szervnek nem adhatja át. Nem tájékoztathat illetéktelen személyt vagy szervezetet olyan tényről, amely a szolgálati tevékenysége során tudomására jutott, és kiszolgáltatása az állam, az együttműködő szerv, a polgárórság vagy az állampolgár számára hátrányos, illetve jogellenesen előnyös következményekkel járna.

A polgárőr a szolgálat ellátásáról, a feladatok végrehajtásáról, a beavatkozást igénylő eseményekről, a tudomására jutott adatokról a közvetlen felügyeletet és irányítást végző polgárőrszervezet vezetője számára köteles jelenteni. Az OPSZ magasabb szintű, vagy az együttműködő hatóság vezetőjének megkeresésére a polgárőr köteles a tevékenységi körébe tartozó feladatokról és adatokról a tájékoztatást megadni. Az adatok további felhasználásáról, a cselekmény jellegétől függően az illetékes hatósági szerv dönthet.

6. 6. Elsősegélynyújtás

Magyarországon jogszabály² írja elő, hogy minden állampolgár köteles a legjobb tudása szerint a sérült, szerencsétlenül járt embertársain segíteni. Ezen túlmenően emberiességi feladat is a bajba jutott embertárs segítése, sérüléseinek kezelése.

Mentés céljából, amikor a beteg azonnali egészségügyi ellátásra szorul, minden esetben *hívni kell a mentőszolgálatot*.

Ezek az esetek:

- ha életveszély vagy annak gyanúja áll fenn (eszméletlen állapot, ájulás, bármilyen eredetű súlyos vérzés, stb.),
- baleset, sérülés, bármilyen eredetű mérgezés,
- megindult szülés, illetve fennálló terhesség alatt bekövetkezett rendellenesség,
- ha erős fájdalom, vagy más riasztó panasz, illetve tünet észlelhető (fulladásérzés, nehézlégzés, csillapíthatatlan hányás, szédülés, beszédzavar, végtagbénulás, stb.),
- ha olyan magatartászavart észlelünk, amelynek során a beteg saját maga vagy mások életét veszélyezteti.

Mentés szükségessége esetén bárki hívhat mentőt!!

A mentők száma 104.

Sürgősségi hívószám 112, amennyiben a mentők, a rendőrség és a tűzoltóság értesítése is szükséges.

Mentő hívása esetén az alábbiak szerint kell a bejelentést megtenni:

- *mi történt (sérülés, roszullét, eszméletvesztés, összeesés, szívbeteg fullad, magasból történő leesés, gépkocsi elgázolta, stb.),*
- *hol történt (pontos cím, ennek hiányában a helyszín megközelíthetősége),*
- *hány sérült, beteg van,*

²Ha elmulasztja: Btk. 172.§. Segítségnyújtás elmulasztása.

- *milyen sérülés, panasz, tünet észlelhető (földön fekszik, lábát fájlalja, sápadt, verejtékezik, fullad, nyugtalan, ajkai elkékültek, görcsöl, szája habzik, stb.),*
- *a bejelentő pontos neve és telefonszáma (szükség esetén a visszahívás miatt),*
- *a bejelentést vevő által feltett kérdésekre pontos válaszadás.*

Az elsősegélynyújtás általános szabályai

- fellépésünk legyen biztos, határozott és megnyugtató; az elsősegélynyújtó kapkodása nyugtalanságot eredményezhet, fokozhatja a balesetet szenvedett állapotának romlását, illetve a baleset helyszínén fellépő pánikhangulatot növelheti;
- emberségesen bánjunk a sérülttel, jelenlétében ne tegyünk olyan megjegyzést, amelyből állapotának súlyosságára következtethet;
- gyorsan és határozottan cselekedjen az elsősegélynyújtó; a fuldokló beteget, a nagy ütőérből vérző sérültet csak a pillanatok alatt végrehajtott helyes beavatkozással lehet megmenteni;
- gyorsan fel kell mérni, hogy mi történt, hány sérült van, melyik a legsúlyosabb sérült; szükség esetén – a helyzet ismertetésével – azonnal értesíteni kell a mentőket;
- lehetőség szerint a baleset helyszínére érkezett személyeket el kell távolítani a sérült közeléből, megfelelő légteret kell biztosítani számára;
- a sérültet a sérülésének megfelelően mindig ültessük, vagy fektessük le; ha a körülmények lehetővé teszik, védett helyre kell bevinni a sérültet;
- a sérültet csak a sérülésének meghatározásához és ellátásához szükséges mértékben vetköztessük le; a ruházat levételét mindig az ép végtagon kezdje meg az elsősegélyt végző személy;
- a helyszínt a sérült ellátásához szükséges mértéken túl ne változtassák meg; halál esetén a holttestet az eredeti helyzetében kell megtartani, a körülötte lévő tárgyakat nem szabad megfogni;
- a baleset helyszínén az elsősegélynyújtás mindig csak a lehetőségek mértékéig terjedjen; vigyázni kell, hogy más személy, vagy az elsősegélynyújtást végző a segítség során ne sérüljön meg, esetleg nehogy nagyobb kárt vagy sérülést okozzon.

7. A polgárőrszolgálat tervezése, szervezése

Polgárőrszolgálatnak minősül a jogszabályban meghatározott alap- és kiegészítő feladat ellátása, amely a polgárőrszervezet feladattervében szerepel, a szolgálattervezésben előzetesen rögzítve lett, valamint a hatóság hivatalos eljárásában soron kívüli felkérés alapján történt.

Polgárőrszolgálatnak minősül a bűncselekmény, szabálysértés, baleset, elemi csapás, katasztrófa-helyzet észlelése esetén az azonnali beavatkozás, illetve közreműködésre történő felkérés.

7. 1. A feladat tervezése

A polgárőri szolgálati feladatok tervezésénél figyelembe kell venni az OPSZ, a helyi szintű önkormányzati és rendészeti szervek által meghatározott célkitűzéseket, az adott évre vonatkozó főbb programokat, rendezvényeket, valamint a területi szervekkel megkötött együttműködési megállapodásban rögzített feladatokat. Egyeztetni kell, hogy a területi polgárőrszervezetet milyen programokba kívánják bevonni. Ezen teendőket, és az általános polgárőrfeladatok ellátását összehangoltan kell megtervezni.

A polgárőr-egyesületek a területükön végzendő polgárőr-tevékenységet annak szakterületei szerinti éves munkatervükben rögzítik. A munkaterv tartalmazza a polgárőrmozgalom célkitűzéseinek megvalósulása érdekében végrehajtandó feladatokat, azok felelőseit, a határidőket, valamint a rendezvények tervét. A munkatervet a polgárőr-egyesületek a tárgyévét megelőző hónap elejére készítik el.

7. 2. A szolgálat tervezése

Az éves tervben meghatározott feladatok végrehajtását a polgárőrszervezetek havi bontásban (heti, kétheti pontosításokkal) tervezik név szerint, a feladatok, hely és időpontok feltüntetésével, és azt az egyesület vezetőjével hitelesítetik. A szolgálatterv ugyanakkor folyamatosan vezethető, a szükségnek és az igényeknek megfelelően bármikor kiegészíthető vagy módosítható úgy, hogy abban a tervezett szolgálat minden esetben előre rögzítve legyen. Fontos, hogy a szolgálatra tervezett polgárőr időben kapja meg a pontos információt a feladat ellátásának idejéről, módjáról és helyéről.

Különös figyelmet kell fordítani a közös szolgálatok tervezésére. A szolgálatban részt vevők feladatainak egyeztetését a tervezés során pontosítani kell. A tervnek tartalmaznia kell, hogy az adott feladat végrehajtása során ki milyen funkciót (járőrvezető, járőrtag, közreműködő, stb.) lát el, hogy az érintett ennek megfelelően tudjon felkészülni a szolgálatra.

A közös feladatok tervét folyamatosan egyeztetni kell az érintett szervezettel.

A polgárőr akkor tekinthető szolgálatban állónak, ha érvényes szolgálatvezénylés vagy indokolt soron kívüli szolgálatba helyezés alapján a meghatározott feladatokat teljesíti.

7. 3. A szolgálatok dokumentálása

A polgárőr szolgálatának teljesítését a polgárőr-egyesületnél az ott alkalmazott rendszerben manuális vagy digitális módon kell nyilvántartani.

A teljesített polgárőrszolgálatot a név, hely, idő, feladat, eredmény feltüntetésével külön nyilván kell tartani.

A nyilvántartó könyvet az egyesület az ügykezelési rendje szerint, az utolsó bejegyzés időpontjától számított 5 évig őrzi meg. A digitális szolgálatnyilvántartást negyedévente rögzítőlemezre, vagy más tárolóeszköze kell menteni, és a tárolólemez vagy -eszközt 5 évig megőrizni.

A polgárőrszolgálat közben keletkezett okmányokat (jegyzőkönyv, feljegyzés, más dokumentum) az ügyintézés érdekében meg kell őrizni, amíg az adott ügy le nem zárul. Ezen dokumentumok kizárólag az ügyben eljáró hatóságnak adhatók ki.

A polgárőr-egyesület az elvégzett munkáról – a területi szövetség, illetve az OPSZ által kért adatközlésen felül – évente beszámolót készít, amelyben tájékoztatást ad a taglétszám alakulásáról, a tevékenységi területek szerint a teljesített polgárőrszolgálatról (önállóan, más szerv tagjaival hány esetben, hány fővel, milyen szolgálatot láttak el, és milyen eredményeket értek el), a bűnmegelőzési, tájékoztató propagandamunkáról, a rendezvényekről és a gazdálkodásról. Az éves beszámolót a területileg illetékes önkormányzat, a helyi rendőri szerv és a területi szövetség számára kell megküldeni.

8. A polgárőrség katasztrófavédelmi feladatai

A katasztrófák elleni védekezés általános feladatait törvény határozza meg, amelyben megfogalmazták a közreműködő önkéntes szervezetek feladatait. Ennek megfelelően az OPSZ is kidolgozta azon feladatokat Szolgálati Szabályzatában, amelyeket adott esetben a polgárőrszervezeteknek végre kell hajtani.

Meghatározó, hogy az OPSZ és tagszervezetei a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában a katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján, a katasztrófavédelmi szervek szakmai irányításával vesznek részt.

A polgárőrök e szakmai irányítás mellett a katasztrófák hatásai elleni védekezésben és kárelhárításban működnek közre.

A **felkészülés időszakában** az OPSZ katasztrófavédelmi feladatait a *katasztrófavédelmi bizottsága* koordinálja. A bizottság naprakészen vezeti a katasztrófavédelmi feladatokba bevonható polgárőrereket és -eszközöket. A bizottságnak rendszeres a kapcsolata az illetékes országos szervekkel.

Az OPSZ katasztrófavédelmi bizottságának elnöke:

- biztosítja a folyamatos telefonos ügyeletet,
- az ügyeleti beosztást havi bontásban elkészíti, és minden hónap 10-éig megküldi a Belügyminisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Megyei Polgárőr Szövetségek illetékes vezetői számára,
- egységes országos adatbázist hoz létre és működtet a tagszervezetek erőinek és eszközeinek nyilvántartása, valamint az azonnal riasztható erők és eszközök nyilvántartásának érdekében.

Az OPSZ megyei szintű szervezetei a megyei katasztrófavédelmi bizottságai útján biztosítják a megyét érintően a folyamatos kapcsolattartást az illetékes katasztrófavédelmi szervekkel, illetve az OPSZ katasztrófavédelmi bizottságával, amely a tagegyesületek által küldött adatokat rendszeresen feltölti, és pontosítja az országos adatbázisban is.

A megyei polgárőrszövetség katasztrófavédelmi bizottságának elnöke:

- állandó 24 órás ügyeleti szolgálatot működtet,

- az ügyelet elérhetőségeiről tájékoztatást küld a Megyei Rendőr-főkapitányság, a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság számára, az OPSZ-nek, valamint a megyei települések polgármestereinek,
- a tageszerveletek által küldött adatokat feltölti az országos adatbázisba, változás esetén azonnal elvégzi a szükséges módosításokat.

A helyi polgárőrszervezetek vezetői rendszeresen tájékoztatják a Megyei Katasztrófavédelmi Bizottságot az igénybe vehető létszámról és a rendelkezésre álló felszerelésekről. Évente egyeztetik a megyei vezetéssel az azonnal mozgósítható tagok elérhetőségét, valamint az azonnal bevethető eszközök jegyzékét.

A helyi polgárőr-egyesületek elnökei:

- felméri a tagság körében a katasztrófavédelmi feladatra az önként jelentkezőket és a felajánlott eszközöket, erről tájékoztatják a megyei ügyeletet,
- folyamatosan tájékoztatják a megyei ügyeletet a taglétszámukról, valamint a rendelkezésükre álló felszerelésekről,
- tájékoztatják a megyei ügyeletet az azonnal mozgósítható tagjaikról és elérhetőségükről, valamint az azonnal bevethető eszközeikről,
- elkészítik a mozgósítási listát a mentéshez tervezhető polgárőrök név- és telefonjegyzékével, illetve összeállítják a telefonnal nem rendelkezők mozgósítása érdekében a riadólánchoz szükséges tervet.

Katasztrófa bekövetkezése esetén a helyi polgárőrvezetés azonnal kapcsolatba lép a helyi önkormányzati, rendvédelmi és katasztrófavédelmi vezetéssel, jelezve a segítségben részt vevő polgárőrök számát és az igénybe vehető eszközök mennyiségét, illetve a feladatok elosztását.

Helyi szintű segítségnyújtás esetén a helyi polgárőrszervezet elnöke:

- felveszi a kapcsolatot a helyszínen jelenlévő, a katasztrófaelhárításban, mentésben együttműködő erők vezetőjével, és közösen elosztják a feladatokat, megszervezik a helyszíni mentést,
- létrehozza az ideiglenes, helyi ügyeleti szolgálatot, és a település polgármesterével, valamint a rendőrkapitányság, a katasztrófavédelmi kirendeltség vagy a helyi védelmi bizottság vezetőjével együttműködve irányítja és koordinálja a helyi feladatokat,

- az azonnal mozgósítható polgárőröket értesíti, bevonultatja a helyszínre,
- a szükséges eszközöket a helyszínre rendeli,
- szükség szerint segítséget kér más egyesületektől,
- szükség szerint kéri a megyei, illetve a regionális mozgósítás elrendelését,
- az eseményekről jelentéseket készít, és megküldi azokat a megyei és az OPSZ-nek,
- a helyi sajátosságok figyelembevételével egyeztetve az együttműködő társszervezetekkel megszervezi a helyszínen dolgozók váltását, gondoskodik pihentetésükről, valamint ételmezésükről és az eszközök pótlásáról.

A *megyei szintre* kiterjedt katasztrófa, illetve a megyei szintű részvétellel zajló helyi mentési munkálatok esetén a megyei polgárőrszövetség elnöke létrehozza a megyei ügyeleti szolgálatot, és koordinálja a feladatokat. Intézkedik a mozgósítás végrehajtására, és az azonnal mozgósítható tagok és azonnal bevethető eszközök helyszínre történő szállítására. Felveszi a kapcsolatot az illetékes katasztrófavédelmi vezetéssel, és egyeztetik a végrehajtandó feladatokat.

Megyei szintű segítségnyújtás esetén a megyei polgárőrszövetség elnöke:

- felveszi a kapcsolatot a helyszínen jelenlévő, a katasztrófaelhárításban, mentésben együttműködő erők vezetőjével, és közösen elosztják a feladatokat, megszervezik a helyszíni mentést,
- létrehozza az ideiglenes, megyei ügyeleti szolgálatot, és irányítja és koordinálja a helyi feladatokat,
- az azonnal mozgósítható tagjait értesíti, bevonultatja a helyszínre,
- a szükséges eszközöket a helyszínre rendeli,
- szükség esetén segítséget kér más polgárőrszövetségektől,
- szükség szerint kéri a regionális mozgósítás elrendelését,
- az eseményekről jelentéseket készít, és megküldi azokat az OPSZ-nek,
- a helyi sajátosságok figyelembevételével egyeztetve az együttműködő társszervezetekkel megszervezi a helyszínen dolgozók váltását, gondoskodik a pihentetésükről, valamint ételmezésükről és az eszközök pótlásáról.

Országos szintű katasztrófa esetén a mentési munkálatokban való részvételt az OPSZ szervezi és koordinálja. A feladatokat az OPSZ elnöke irányítja, aki kijelöli a koordináláshoz szükséges szakértőket, illetve folyamatos kapcsolatot tart az illetékes állami vezetéssel.

Országos szintű segítségnyújtás esetén az OPSZ elnöke:

- kijelöli a feladat végrehajtására és irányítására a legjobban érintett megye polgárőrszövetségének elnökét vagy az OPSZ katasztrófavédelmi alelnökét,
- irányítja és koordinálja a feladatokat,
- folyamatosan tájékoztatja a belügyminisztert a beérkezett jelentések összesítése alapján.

III. A POLGÁRŐRI TEVÉKENYSÉG BÜNTETŐJOGI ÉS SZABÁLYSÉRTÉSI JOGI SZABÁLYOZÁSA

1. Büntetőjogi szabályozás a polgárőri tevékenységben

A büntető törvénykönyv módosításával a közbiztonsági tevékenység jogellenes végzése vétségnek nyilvánul. Ennek megfelelően a polgárőregyesületek az eddigi tevékenységük szerint végezhetik közbiztonsági és közrendvédelmi feladataikat, mivel az OPSZ tagegyesületeiként tevékenykedtek.

Új feladatként jelentkezik viszont, hogy a polgárőri tevékenység ellátása során figyelni kell azon civilszervezetek, mozgalmak közbiztonságot érintő cselekedeteire, amelyek nem rendelkeznek a szükséges bírósági bejegyzéssel, illetve OPSZ-tagsággal, valamint nem kötöttek együttműködési megállapodást a helyi önkormányzat és rendőrség szerveivel. Az ilyen civilszervezet tevékenysége büntetendő.

Az OPSZ-hez tartozó polgárőregyesületek és polgárőrök eddig is a rendőrséggel működtek együtt, amit az új jogszabály megerősít.

A közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezésének vétségét polgárőrszervezettel kapcsolatban az követi el, aki a helyi polgárőrszervezet tagjának a polgárőrségről szóló törvényben meghatározott feladatai ellátását

úgy szervezi meg, hogy a helyi polgárőrszervezet a törvényben meghatározott együttműködési kötelezettségét nem teljesíti.

A törvény szerinti vétséget tehát az követi el, aki szervezi a polgárőrszervezet tagjának feladatai ellátását, és ezzel a szervezési tevékenységgel okozati összefüggésben a polgárőrszervezet nem teljesíti a törvényben meghatározott együttműködési kötelezettségét.

2. Szabálysértési jogi szabályozás a polgárőri tevékenységben

A *szabálysértési törvény* módosításával szabálysértést követ el az a polgárőr, aki a polgárőrsegről szóló törvény rendelkezéseinek megszegésével látja el a törvényben meghatározott feladatokat.

Szabálysértést követhet el az a személy is, aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, a közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti.

A jogszabályok által előírt együttműködési kötelezettség alapján kötelezően elvárt a polgárőrszervezettől és tagjaitól, hogy a közrend, illetve a közbiztonság védelmét segítő tevékenységük megkezdése előtt az illetékes rendőri szervnél bejelentkezzenek, és bejelentsék, hogy a polgárőrszervezet tagjai közül kik, mikor és hol fognak szolgálatot teljesíteni.

3. A polgárőr jogi védelme

A polgárőrszervezet vezetője akkor jár el helyesen, ha folyamatos kapcsolatot tart az illetékes rendőri szervvel és a helyi önkormányzattal. A polgárőri feladatok teljesítésénél figyelembe veszi az együttműködő szervek kérését, és megtartja a rendőri szervek polgárőri feladatokkal kapcsolatos esetleges tiltó rendelkezéseit.

A polgárőrök elsődleges feladata, hogy tevékenységük a törvénynek és a jogszabályi előírásoknak megfelelően, azokat egységesen és helyesen alkalmazzák.

A hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy támogatására kelt személynek azt nevezzük, aki jogszabály vagy polgári jogviszony alapján, illetve saját kezdeményezésére, önmagától, előzetes megállapodás nélkül is támogat hi-

vatalos eljárást, vagy egy hivatalos feladatot ellátó személyt (például rendőrt, közterület-felügyelőt), vagy érték védelmére kel.

A hivatalos személy támogatója elleni erőszak bűncselekményének elkövetője közvetlenül a hivatalos személy támogatóját, annak segítő, védő tevékenységét akadályozza. Például egy szolgálatban lévő rendőr kérésére a helyszínt biztosító polgárőr elleni erőszakos magatartás nem a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettét, hanem a hivatalos személy támogatója elleni erőszak büntettét valósítja meg.

4. A polgárőrség részvétele a büntetőjog alkalmazásában

4. 1. A bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy elfogása

A bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni.

A polgárőr szolgálata ellátása során számos esetben előfordul, hogy az elkövetőt az elkövetés helyszínén vagy annak közelében elfogják.

A polgárőrnek ismernie kell, hogy az elfogás jogi feltételei az alábbiak szerint meghatározottak:

- az elkövetési magatartás bűncselekményt valósít meg (szabálysértés esetén tehát nincs ilyen jogi lehetőség),
- az elfogott személy maga a bűncselekmény elkövetője,
- az elkövetőt a bűncselekmény elkövetése során tetten érték,
- az elfogottat a hatóságnak haladéktalanul átadják.

Tettenérésnek nemcsak az az eset minősül, amikor az elkövető a bűncselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és a helyszínen elfogja, hanem az is, ha az elkövetőt akár a cselekmény szemtanúja vagy az ő felhívására, vagy egyéb okból – például a riasztó működését észlelve – más személy üldözés során elfogja.

Nem minősül tettenérésnek, így jogellenes az elfogás például akkor, ha a helyszínen felismerjük a bűnelkövetőt, majd később a lakásáról vagy szórakozóhelyről erőszakkal elvisszük, és így akarjuk a hatóságnak átadni.

A bűnelkövető más helyen történő felismerése esetén a polgárőr köteles az illetékes hatóságot azonnal értesíteni, de a bűnelkövetőt nem foghatja el.

A bűncselekményen való tettenérés esetén a polgárőr köteles az illetékes hatóságot értesíteni, és joga van az elkövetőt visszatartani a hatóság kiérkezéséig.

A visszatartás, az eltávozás megakadályozása akár a szükséges mértékű testi kényszerítő erő alkalmazását is megengedi. A fizikai erő alkalmazása ugyanakkor nem fajulhat bántalmazássá, nem okozhat sérülést vagy dologi kárt. A testi kényszerítő erő alkalmazásának mindenkor arányosnak kell lennie az adott helyzettel.

Az elkövetőt nem lehet a helyszínről elvinni, a nyomozó hatóság értesítése előtt rövidebb vagy hosszabb ideig fogva tartani, kihallgatni. Szigorúan tilos a bekövetkezett jogsérelem miatt az elfogott személyt bántalmazni, vagy bármi más módon rajta elégtételt venni.

4. 2. Saját, illetve mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárítása

Az intézkedés végrehajtásának alapvető feltétele *a jogos védelmi helyzet* kialakulása. A jogos védelmi helyzetnél a jogszabályi meghatározást kell figyelembe venni. Ennek megfelelően, a Btk. 29. §-a szerint:

„(1) Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból túllépi.

(3) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.”

A Btk. 29/A §-a szerint: „Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzéséhez szükséges védelmi eszközt alkalmaz, ha az az élet kioltására nem alkalmas, és annak folytán a jogtalan támadó szenved sérelmet, továbbá ha a védekező a sérelem elkerülése érdekében mindent megtett, ami tőle az adott helyzetben elvárható volt.”

A jogos védelem abból meríti megengedettségét, hogy a jogosan védekező jogtalan emberi támadást hárit el, azaz a jog áll szemben a jogtallal. A jogos védelem gyakorlása segítség a társadalomnak, az államnak és a megtámadottnak, tehát elismerést érdemlő magatartás. Az ilyen – jogos védelmi helyzetben megvalósuló – cselekménnyel okozott jogtárgysértés esetén a tényállásszerűség csupán látszólagos, mivel hiányzik a bűncselekmény lényegi eleme, a társadalomra veszélyesség.

A jogos védelem értelmezése kapcsán a következő kérdéseket vizsgáljuk meg: mi a jogtalan támadás; mikor jogos a védekezés; a Btk. 29/A § Btk.-beli beiktatását.

A *jogtalan támadást* értelmezve megállapíthatjuk, hogy a jogos védelem intézménye kizárólag olyan támadások elhárítását szolgálja, amelyek embertől erednek. A gyakorlat és a jogirodalom egységes abban, hogy fogalmilag a támadás csak aktív emberi magatartással valósítható meg.

Végszükségként értékelendő az állat támadása és a természeti erők hatására vagy az emberi mulasztás által kialakult veszélyhelyzet.

A *jogos védelmi helyzetet* az a támadás keletkezteti, amely büntetőjogi értelemben véve jogtalan. Így csak az a támadás értékelhető jogtallannak ebben a körben, amely kimeríti valamely bűncselekmény (például testi sértés) törvényi tényállását.

A „*jogtallanság*” mint objektív kategória nem feltételezi sem a támadó bűnösségét, sem a beszámítási képességét, független annak egyéni értékrendjétől. Ezért a gyermek és a kóros elmeállapotú személy magatartása is minősülhet „jogtalan támadásnak”, ezzel megalapozva a jogos védelmi helyzetet. Viszont hiányzik a magatartás jogellenessége annak jogilag megengedettsége esetén.

A Btk. nevesíti azokat az életviszonyokat, amelyek elleni támadás jogos védelmi helyzetet keletkeztet.

Ezek:

- a saját, illetőleg
- a mások személye, javai vagy
- közérdek.

A támadás irányulhat személyek élete, testi épsége, egészsége, személyi szabadsága, nemi szabadsága (szexuális önrendelkezés) stb. és javak ellen. A támadásnak a fenti jogtárgyak ellen kell „intézettnek” lennie, vagy ezeket közvetlenül kell fenyegetnie. Az emberi méltóságot támadó – verbális immateriális – delictumok elkövetése a sértettre nézve jogos védelmi helyzetet nem keletkeztet.

Napjainkban nem vitatott, hogy a jogos védelemnek abszolút vagyoni jogok (tulajdon, birtok), illetőleg az e jogok tárgyául szolgáló dolgok, vagyontárgyak megvédése céljából is helye van.

A törvényalkotó szerint tehát a közérdek elleni támadás is jogos védelmi helyzetet hoz létre. A közérdek fogalmába soroljuk például a közrend és a közbiztonság védelmét, az államigazgatás és az igazságszolgáltatás zavartalan működését, a közvagyonni jellegű érdekeit.

Aki tévesen feltételezi azt, hogy meg akarják támadni, *vélt jogos védelmi helyzetben* van. Ebben az esetben nem a jogos védelem, hanem a társadalomra veszélyességben való tévedés szabályait kell alkalmazni.

Abban az esetben, ha mind a támadó, mind a megtámadott a jogtalanság talaján áll – például kölcsönös verekedés esetén – úgy egyik fél sem hivatkozhat arra, hogy jogos védelmi helyzetben cselekedett. Ellenben kölcsönös tettelegesség esetén is megállapítható a jogos védelem annak javára, aki harmadik személy beavatkozása és támadása következtében kiszolgáltatott helyzetbe kerül. Kiprovokált támadás nem keletkeztet jogos védelmi helyzetet.

A támadó sincs megfosztva azonban attól a jogától, hogy védje magát.

A védekező (jogtalan támadást elhárító) magatartás akkor jogos, ha az szükséges és arányos. A Btk. szerint az elhárító cselekmény jogos, amennyiben a konkrét támadás elhárításához szükséges. A szükségesség mindenképp azt jelenti, hogy a támadás csak formailag bűncselekményt megvalósító cselekménnyel hárítható el.

Az elhárító cselekmény szükségességének megítélésével kapcsolatban szólni kell a menekülési kényszer (kitérés kötelezettség) kérdéséről. Az úgynevezett kitérés kötelezettséget a jogszabály most már nem kívánja meg.

Az *arányosság* azt jelenti, hogy a sérelem, amelyet az elhárító cselekmény okoz, ne legyen aránytalanul nagyobb, mint amelyet a jogtalan támadás okozott volna. A Legfelsőbb Bíróság többször kifejtette, hogy az élet elleni vagy azt közvetlenül fenyegető támadás esetén – a védett jogtárgy egyenértékűsége folytán – az arányosság vizsgálata szükségtelen.

Kizárt a büntethetősége annak, aki a jogos védelem határát azért lépi túl, mert az elhárítás szükséges mértékét – az arányossági követelményt – ijedségtől vagy menthető felindulásból képtelen felismerni.

A *jogos védelem időbeli túllépését* akkor állapíthatják meg, ha még nincs olyan magatartás (tevés vagy mulasztás), amellyel okozati összefüggésben alakult volna ki a (jogtalan támadással) közvetlenül fenyegető helyzet. Továbbá ha korábban ténylegesen fennállt a jogos védelmi helyzet, de a jogtalan támadás vagy azzal közvetlenül fenyegető helyzet már megszűnt, és ezt követően az elkövető a korábbi jogellenes támadás hatása folytán tovább cselekszik (például mert indulat hatása alatt áll).

A *megelőző jogos védelem* körében csak személyek és javak elleni jogtalan támadás megelőzéséhez szükséges védelmi eszköz vagy védelmi berendezés alkalmazható (például polgárőrök esetén tipikus védelmi eszköz a vegyi eszköz (gázspray), de állampolgárok esetén ez lehet farkasverem, medvecsapda, idomított házörző állat).

A megelőzéshez alkalmazott védelmi eszköz:

- a) az élet kioltására nem lehet alkalmas,
- b) alkalmazásakor csak a jogtalan támadó szenvedhet sérelmet,
- c) a védekezőnek – adott helyzetben elvárhatóan – mindent meg kell tennie a sérelem elkerülése érdekében.

4. 3. Beavatkozás végszükségi helyzetben

A végszükségi helyzet legfontosabb jellemzői, hogy:

- a veszély csak „tényleges” lehet,
- a veszélyhelyzetnek pedig „közvetlennek” kell lennie,
- a veszély másként el nem hárítható lehet, és
- az elhárító személynek vétkesnek kell lennie.

A végszükség rendszerint természeti katasztrófák, tűzvész, árvíz, közveszély kialakulása esetén fordul elő, de végszükséghelyzetet idézhet elő egy megvadult állat (például kutya, bika) támadása is. Végszükséghelyzetet emberi magatartás is okozhat, de ez az emberi magatartás nem minősül jogtalan támadásnak.

A végszükségben lévő polgárőr magát vagy másokat menti a veszélyhelyzetből oly módon, hogy a mentést más körülmények között bűncselekményként, tehát valamilyen jog által védett érték elleni támadásként kellene értékelni és elbírálni (például ajtó, ablak betörése, jármű megrongálása, anyag, eszköz felhasználása, stb.).

A végszükségben a veszélyhelyzet közvetlen, és másként el nem hárítható. További feltétele a végszükség megállapításának, hogy a veszélyhelyzet előidézése nem róható az elkövető terhére (például nem ő a gyújtogató). A vészhelyzet előidézésében felelős személy nem mentesülhet a károkozással elkövetett bűncselekmény következményei alól.

Az arányosság csak akkor állapítható meg, ha az elhárító cselekmény kisebb sérelmet okozott, mint amilyen bekövetkezésével a veszély fenyegetett. Az ijedtség, illetve a menthető felindulás büntethetőséget kizáró vagy korlátozó tényező lehet.

A végszükség nem állapítható meg annak javára, akinek hivatásánál fogva (például mint tűzoltó) kötelessége volt a veszély elhárítása.

A *végszükség törvényi tényállása* alapján: nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, hogy a veszély előidézése nem róható a terhére és a cselekménye kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett.

Nem büntethető az sem, aki azért okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni a sérelem nagyságát.

A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza a sérelem nagyságának felismerésében.

4. 4. Feljelentési jogosultság

A polgárőr a szolgálata ellátása során észlelt vagy tudomására jutott szabálysértésről azonnal köteles bejelentést tenni az illetékes (rendőrség, ügyészség) hatóságnál. A jogszabályi lehetőséggel élve a polgárőr a szabálysértés elkövetéséről is feljelentést tehet.

A szabálysértés észlelésekor a polgárőrnek fel kell szólítania az elkövetőt a cselekmény abbahagyására.

5. Büntetőjogi felelősségek és büntetőjogi védelem

A polgárőr a jogszabályi meghatározások alapján a tevékenysége ellátása során **közfeladatot ellátó személy**, aki önként vállalja a polgárőri tevékenységben való közreműködést.

A jogszabályi meghatározás biztosítékként szerepel a közbiztonsági és közrendvédelmi feladatok ellátását végző polgárőr számára, hiszen a közfeladatot ellátó személy munkájának akadályozása bűncselekménynek számít.

A polgárőr alap- és kiegészítő feladatainak jogszerű végzése során mindaddig védelmet élvez, amíg a törvényi kereteket betartja, és betartását szabályozott keretek között felügyeli.

Minden polgárőr egyéni felelőssége, hogy tevékenysége jogkövető legyen!

A polgárőrt a közbiztonság fenntartását jogszerűen végző rendvédelmi szerv tagjának jogszerű intézkedéséhez nyújtott segítség során és azzal összefüggésben a hivatalos személy támogatójára vonatkozó védelem illeti meg.

A jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati szervvel kötött együttműködési megállapodás alapján végzett, közfeladatnak minősülő tevékenység során a közfeladatot ellátó személyre vonatkozó jogszabályi védelemben részesül a polgárőr.

A polgárőr:

- a) a közbiztonság fenntartását hivatásszerűen végző szerv (például rendőrség, katasztrófavédelem, tűzoltóság, stb.) tagjának jogszerű intézkedéséhez nyújtott segítsége során és azzal összefüggésben a hivatalos személy támogatójára;

- b) a külön jogszabály által meghatározott állami szervvel, önkormányzattal kötött együttműködési megállapodás alapján végzett, közfeladatnak minősülő tevékenysége során a közfeladatot ellátó személyre vonatkozó jogi védelemben részesül.

IV. BŰNMEGELŐZÉSI ISMERETEK

1. A bűnmegelőzés területei, fontossága

A bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentésére, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítására irányul.

A társadalmi bűnmegelőzés mindenekelőtt az állampolgárokat és közösségeiket közvetlenül sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények csökkentésére irányul. Emellett magában foglal a bűnözés egyes megjelenési formáival (szervezett bűnözés, nemzetközi migrációval összefüggő bűncselekmények egyes típusai) szemben minden olyan összehangolt vagy célzott tevékenységet, amelyekbe az állampolgárok, azok természetes közösségei, a civilszervezetek, az egyházak bevonhatók, és aktivitásukkal a közbiztonság javítható, ennek érdekében a közösségi összetartozás érzése és cselekvőképessége erősíthető.

A társadalmi, közösségi jellegű bűnmegelőzési reakciók a „hagyományos”, a lakosság közbiztonsági közérzetét közvetlenül befolyásoló jelenségekkel kapcsolatban bizonyultak hatékonyak. A szervezett bűnözés, a nemzetközi szervezett bűnözés, a terrorizmus új kihívásaival szemben ugyanakkor elsősorban a bűnüldöző szervek szakmai fejlesztése, hazai és nemzetközi kooperációja biztosíthat hatékonyabb védelmet.

A bűnmegelőzés komplex, *össztársadalmi feladat*, amely a teljes lakónépesség biztonságának megteremtésével, a bűnözés csökkentésével az életminőség javítását célozza. Hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk csökkentéséhez.

A bűnmegelőzés alapvető célja, hogy egy adott területen, településen az optimálishoz közelítsen a közbiztonság helyzete, vagyis a lehető legkevesebb bűncselekmény, kiemelt szabálysértés történjen, és ezzel egy időben növekedjen a felderített ügyek száma, csökkenjen az áldozattá válás esélye, növekedjen a lakosság biztonságérzete.

1. 1. A bűnmegelőzéssel kapcsolatos fogalmak

Biztonság: gyűjtőfogalom, amely magában foglalja a belső rend és stabilitás biztosítását jogi és rendészeti eszközökkel, illetve az állam intézményei által. Értékelhető és elfogadható biztonság az állampolgárok közreműködése nélkül nem képzelhető el.

Csoportosulás: 3-10 főből álló, egységes akarat elhatározással fellépő csoport.

Tömeg: egy adott helyen és időben, egymással ideiglenesen valamilyen kapcsolatban álló, a társadalommal, egyes szervezetekkel, csoportokkal vagy személyekkel szembeni magatartásukban, megnyilvánulásaikban hasonló jellemzőket mutató, legalább tíz főnél több egyén összessége.

Katasztrófa: a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

Közbiztonság: folyamatosan változó egyensúlyi állapot, ahol a cél a társadalom és az egyének nyugalma, biztonságát, sérthetetlenségét szavatoló és mindezeket az értékeket veszélyeztető hatások közötti egyensúly fenntartása. A közbiztonság a társadalom zavartalan működésének feltétele, nem tárgyasult infrastruktúra.

Közrend: összességében a jogi rendet jelenti. Feltételezi a köz érdekét magában hordozó jogrendszer létét, és egy olyan közigazgatási rendszer, valamint igazságszolgáltatás meglétét és működését, amely képes a jogszabályokban előírt magatartások kikényszerítésére.

Közterület: a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom számára a tulajdonos (használó) által megnyitott és kijelölt részét, továbbá az a magánterület, amelyet azonos feltételekkel bárki használhat.

Magánlakás: a lakás (üdülő, nyaraló vagy a lakás céljára használt egyéb helyiség, létesítmény, tárgy), az ahhoz tartozó, nem lakás céljára szolgáló helyiség, létesítmény, bekerített terület.

Nyilvános hely: olyan létesítmény, épület, építmény, vagy a közterületnek rendezvény megtartása céljából vagy más okból lezárt része, ahová az üzemeltető, a tulajdonos, a szervező által meghatározott feltételek mellett bárki bemehet, vagy ott tartózkodhat.

Rendészet: sajátos közigazgatási tevékenység. A rendészet jelenti az államnak azt a működését, amellyel az embernek engedelmisségi kötelezettségét érvényesíti, amely a közrend tiszteletben tartására, az állami szervezet működésének zavartalanságára irányul.

Rendőrség: állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv alkotja.

Rendvédelem: az állam fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére. Végrehajtói a rendvédelmi szervezetek.

Rendvédelmi szerv: a rendőrség, a katasztrófavédelem állami szervei, a hivatásos tűzoltóság, a NAV vámőrségszervei, valamint a büntetés-végrehajtási testület.

Súlyos szerencsétlenség (baleset): az emberek életét, egészségét és környezetét, anyagi értékeit súlyosan veszélyeztető vagy károsító esemény, amelynek következményei az erre szervezett erőkkel elháríthatók, felszámolhatók, és nem igényli a katasztrófa esetére vonatkozó különleges intézkedések bevezetését.

Tanú: az a személy, akinek bizonyítandó tényről tudomása lehet.

1. 2. A bűnmegelőzés alkotmányos követelményei

1. 2. 1. A megbélyegzés elkerülése

A bűnmegelőzés szabályozott keretek között zajló, felelősséggel járó tevékenység, amelynek érvényesítése során *tiszteletben kell tartani az emberi jogokat*, követni kell az alkotmányos jogállam elveit. Bűnmegelőzés címen kényszerítő vagy megbélyegzést eredményező módon nem szabad beavatkozni a lakókörnyezet, az ott élő emberek életébe. A bűnmegelőzési programok meghatározásánál tekintettel kell lenni arra, hogy a bűnözéssel kapcsolatos problémák eltérően érintik a nőket, a férfiakat, a fiatalokat és az időseket. Figyelembe kell venni a kulturális különbségeket és a kisebbségek eltérő kultúráját, szokásait is.

1. 2. 2. Az arányosság elvének érvényesítése

A bűnmegelőzést szolgáló beavatkozások módjának megválasztásakor figyelemmel kell lenni az egyéni autonómia és a közösségi kontroll egyensúlyára. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Bizottságának bűnmegelőzéssel kapcsolatos ajánlása az élet- és vagyónbiztonságot az egyik alapvető emberi jogként fogja fel. A bűnmegelőzési intézkedéseket az emberi jogok, a potenciális áldozatok, az elkövetők és a harmadik személyek szabadságjogainak tiszteletben tartásával, *az arányosság elvére* figyelemmel kell végrehajtani. A közösség biztonságának megteremtésére irányuló törekvés érvényesítésében gyakran egymásnak feszülő – közösségi és egyéni – érdekek között kell az egyensúlyt megteremteni.

1. 2. 3. A kirekesztés elkerülése

A bűnözés megfékezése társadalmilag elfogadott cél. Az ennek érdekében tett intézkedések, valamint a bűnözéstől való félelem bizonyos csoportok kirekesztésének erősödésével járhat.

Növelheti a bűnelkövető fiatalokkal, a börtönviseltekkel, a drogfüggőkkel, a hajléktalanokkal, a szegényekkel, a kisebbséghez tartozókkal szembeni előítéleteket. A társadalmi bűnmegelőzés rendszere *a társadalmi igazságosság elvén* alapul. Ennek érdekében egyaránt törekedni kell a társadalmi kirekesztés, az előítéletesség elkerülésére és a biztonsághoz fűződő érdekek érvényesítésére.

1. 3. A törvényesség betartása a feladat végrehajtása során

A polgárőri feladat ellátása során különösen figyelni kell a *testi erő* alkalmazásakor, mivel könnyen testi sértéssé válhat, amely megvalósulhat a törvény által adott helyzetben megengedett megfogás, visszatartás esetén is.

Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, és a sérülés vagy a betegség nyolc napon belül gyógyul, a *könnyű testi sértés vétségét* követi el.

Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető a *súlyos testi sértés büntetett* követi el.

Ha a testi sértést aljas indokból vagy célból, továbbá ha védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szemben követik el, a büntetés büntett miatt könnyű testi sértés esetén három évig, súlyos testi sértés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés. Büntetett követ el, ha a testi sértés maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást okoz, illetőleg ha a súlyos testi sértést különös kegyetlenséggel követik el.

Az adott helyzetben a megengedett kényszerítő eszközök használata is különös figyelmet igényel, mivel a kényszerítés alkalmazása is joghátránnyal járhat, mert aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, büntetett követ el.

A polgárőri tevékenység során minden esetben kerülni kell az *önbíráskodást*, mert aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön, bűncselekményt követ el.

Nem valósul meg *önbíráskodás*, ha az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze (például birtokvédelem jogos önhatalommal).

2. Bűnmegelőzési programok

2. 1. A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladatai

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája meghatározza a bűnmegelőzés szereplőinek feladatait.

Az állami intézményrendszer tagjainak és az ágazatoknak a feladatköre rendkívül fontos, hiszen enélkül maga a bűnmegelőzési rendszer működtetése sem képzelhető el. A polgárőrség számára – a rendszerben elfoglalt kiemelt helyéből fakadóan – a közösségi intézményrendszernek ajánlott feladatok azok, amelyeket elsősorban számításba kell vennie saját tevékenységének kialakítása, programjai kidolgozása során.

2. 2. A polgárőrség bűnmegelőzési programjai

2. 2. 1. Egy iskola – egy polgárőr program

Az OPSZ középtávú stratégiájában fogalmazta meg, hogy a gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése és az áldozattá válás megelőzése érdekében a polgárőrség nagyobb szervezettségben jelenjen meg az iskolákban, és olyan együttműködési lehetőségeket dolgozzon ki, amelyek elősegítik a baleset-megelőzést, hozzájárulnak az iskolás gyerekek közlekedési ismereteinek javításához és a gyermekekre leselkedő veszélyforrások megelőzéséhez.

Az OPSZ 2006-ban hirdette meg az Egy iskola – egy polgárőr programot, amelyet a pedagógusokkal együttműködve valósít meg.

A program főbb területei:

- általános bűnmegelőzés, valamint a gyermek- és fiatalkori bűnözés, illetve az áldozattá válás megelőzése;
- kiemelten a drogprevenció;
- baleset-megelőzés – közlekedési szabályok betartása, közlekedési vetélkedők szervezése;
- a polgárőr-utánpótlás, -nevelés, nyári táboroztatások.

A program meghirdetése után megyénként több iskolában eredményesen indult el a közös tevékenység, amelyhez egyre több iskola csatlakozott. Jelenleg közel nyolcszáz iskola és több mint ezer pedagógus vesz részt a programban.

A program keretében tanórán (osztályfőnöki órán) vagy fakultatív módon (például szakkör), illetve szabadidős tevékenység keretében (vetélkedő, nyári táborozás) a tanulók információkat kapnak a bűnmegelőzés őket érintő problémáiról és sajátos feladatairól.

A program megvalósítása szükségessé teszi, hogy elsősorban az elméleti oktatásokat olyan polgárőrök vagy pedagógusok tartsák, akik pedagógiai érzékkel, kellő szakmai felkészültséggel, elegendő gyakorlati ismerettel rendelkeznek. A gyakorlati foglalkozásokra kiválóan felkészült szakemberek (rendőr, polgárőr, pedagógus) is bevonhatók.

Fontos azonban, hogy az oktatást vezető teljes mélységében ismerje a tanintézet e témában előírt és ezzel összefüggő jogi előírásait és a társadalmi elvárásokat.

2. 2. 2. Polgárőrök a tanévkezdés biztonságáért program

A tanévkezdés időszakára időzített program keretében a polgárőrök önállóan és a rendőrséggel együttműködve elsősorban bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági feladatok végrehajtásában vesznek részt. A jelenlét deklarált célja a gyermekek sérelmére irányuló – a droggal, az alkohollal, a szexuális és vagyon elleni bűncselekményekkel összefüggő – megelőzés, valamint a gyermekbalesetek elkerülése.

Az OPSZ elnöke körlevélben tájékoztatja az egyesületeket a tanévkezdés biztonságáért akció feladatainak végrehajtására.

A polgárőr-egyesületek a tanévkezdés biztonsági tevékenysége keretében az alábbi feladatokat végzik:

- a tanévkezdés időszakában az iskolák környékén a gyermekbalesetek megelőzése,
- a gyermekek sérelmére irányuló jogsértő cselekmények (kábitószerek és pornográf termékek terjesztése, pedofília és egyéb erőszakos jellegű események) megakadályozása,
- a pedagógusok és a gyermekek szüleinek aktivizálása, és bevonása a megelőzési feladatokba,
- közreműködés a rendőrség „Az iskola rendőre” programjának megvalósításában,
- a helyi média segítségével rendszeres tájékoztatás a bűncselekmények és a közlekedési balesetek megelőzéséről, az ifjúság védelme érdekében tett kezdeményezésekről,

- a megelőző és felderítő akciók szervezését egyeztetik az oktatási intézményekkel, szülői munkaközösségekkel,
- segítséget nyújtanak a gyermekekre veszélyt jelentő deviáns személyek és hajléktalanok távoltartásához, e személyek felfedéséhez, és jogsértő magatartásuk elhárításához,
- a polgárőrök – a polgárőrség és az óvoda, valamint az általános iskola fenntartójával kötött együttműködési megállapodás alapján – végzik a gyermekek úttesten történő biztonságos átkelésének elősegítése érdekében az alapfokú nevelési intézmények közvetlen közelében a jelzőőri feladatokat,
- tapasztalataikról rendszeresen tájékoztatják az illetékes rendőrkapitányságot.

2. 2. 3. A polgárőrség gyermek- és ifjúságvédelmi feladatai

A polgárőrség a gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenysége során kölcsönösen együttműködik az e területen működő állami, önkormányzati, oktatási és civilszervezetekkel. Közösén határozzák meg az elvégzendő feladatokat, amelyeket alapvetően a köznevelési intézmények közvetlen környezetében kell teljesíteni.

Minden megyei szövetségnél ifjúsági munkabizottság működik, amelynek tevékenysége kiterjed a polgárőr-egyesületek ifjúsági felelőseinek segítésére, inspirálására, hasznos tapasztalatok átadására, továbbá a megyei szintű rendezvények megszervezésére és a kiemelkedően eredményes fiatalok bevonására a rendezvények szervezésében.

A polgárőrszervezeteknek kiemelt feladata a kapcsolattartás a fiatalokkal és a hasonló tevékenységű szervezetekkel, az önkormányzati, civil és gazdasági szektor ifjúságügyi szervezeteivel és személyeivel az együttműködések kialakítása céljából.

Fontos feladat a felsőfokú oktatási intézményekkel való kapcsolatfelvétel, az együttműködés kialakítása és bővítése bűnmegelőzési és a közbiztonsági tevékenység erősítése érdekében.

A gyermek- és fiatalkori devianciák megelőzését szolgáló programok kialakítása és megvalósítása jelentős feladatot jelent a polgárőrségnek.

A program működtetéséhez a köznevelési intézményekkel hatékony együttműködést kell megvalósítani.

Nagy jelentőséggel bír a drogprevenációs előadások megtartása az Egy iskola – egy polgárőr programban részt vevő iskolákban. A lakosság, ezen belül is a fiatalok egészségtudatosságát erősíteni kell. Meg kell ismertetni az egészségre káros életvitelminták (kábitószer-fogyasztás, dohányzás, alkoholizmus, inaktív életmód stb.) széles körű elterjedésének káros hatásait, amely a fiatalok egészségi állapotának romlásához vezethet, hatása révén pedig a következő generációk egészségi állapotát is veszélyezteti.

A droghasználat a társadalom minden rétegében megjelenik, a társadalmi integrációból kiszoruló fiatalok esetében azonban a droghasználat és annak hátrányos következményeinek valószínűsége nagyobb, ezért a polgárőröknek a fiatalok e rétegére nagyobb figyelmet kell fordítani.

Az ifjúságvédelmi feladatok egyik fontos területe, hogy a polgárőrök felhívják a figyelmet az internet veszélyeire (chatszobák, meggondolatlan képek, megalapozatlan vélemények nyilvánítása és felrakása a közösségi portálokra), amelyek negatív hatást gyakorolhatnak a még kialakulatlan, személyiségükben még nem teljesen érett fiatalokra.

A nyári, idegenforgalmi időszakban a felkészített, idegen nyelvet beszélő ifjú polgárőrök fokozott szolgálatellátásának bővítése.

2. 3. A városok biztonságának fokozása

A polgárőrség feladata a városi biztonsággal kapcsolatos problémák feltárásában, és az eredményes megoldásban való részvételben jelentős időt, odafigyelést és tervezést igényel.

Az alkalmazható eszközök és módszerek kialakításába be kell vonni a lakótelepek közösségeit, az adott kerületben élő lakókat, hogy érezzék a közbiztonságért történő tenni akarás fontosságát.

A helyi biztonsággal kapcsolatos közösségi problémamegoldások, konfliktuskezelés erősítése és támogatása megkívánja a széles körű tájékoztatást, a folyamatos jelenlétet, ami a közterületek biztonságát erősíti.

A bűnmegelőzés érdekében végzett kommunikációs tevékenységet a polgárőröknek segíteniük kell, mivel a figyelemfelhívás, a megelőzés érdekében teendő feladatok ismerete a lakosság biztonságérzetét is fokozhatja.

Kiemelt feladatként jelentkezik a környezet védelme, mivel a városi szűfolttság jelentős terhet jelent az élhető környezet fenntartására.

A város közbiztonságáért tevékenykedő biztonságvédelmi civilszervezetek munkájának összehangolásában kiemelt szerep hárul a polgárőrszervezetekre, amelynek eredményessége a helyi lakosság biztonságérzetét erősíti.

A bűnmegelőzési feladatokat végző szervezetek együttműködésének folyamatos fenntartása meghatározó lehet a város biztonságának fokozásában.

2. 4. A családon belüli erőszak megelőzése

A polgárőrség a települési jelzőrendszer kialakításában és működtetésében segítheti a civilszervezetek munkáját. A polgárőri feladatok ellátása, valamint a lakossági kapcsolattartás során kapott információkat továbbítani kell az illetékes hatóságnak.

A konkrét beavatkozás minden esetben komoly helyzetelemzést igényel a polgárőr részéről, és kizárólag a konkrét veszély fennállása esetén tehet lépéseket az esetleges erőszakos cselekmény megakadályozása érdekében.

2. 5. Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés

A polgárőrség az áldozati csoportok segítése terén elsősorban az áldozatok informálásában végezhet feladatokat. Fontos, hogy a segítségkérés lehetőségeiről és az elérhetőségi adatokról pontos információkkal rendelkezzen a polgárőrszervezet, amelyet adott esetben tovább tud adni.

A megelőzés kiemelt feladata, hogy a polgárőrszolgálatok folyamatosak legyenek a település biztonságos fenntartása érdekében. A „bűnügyileg fertőzött területeken” a jelenlét és a tevékenység a jól láthatóságot biztosítsa.

2. 6. A bűnisméltés megelőzése

A bűnisméltés megelőzése érdekében a polgárőrség minden olyan információt használjon fel, amely az adott területre vonatkozó jogsértések megtörténtét tartalmazza. Az egyes jellemző jogértésekre való nagyobb odafigyelés az azonos elkövetést megakadályozhatja, a bűnügyi fertőzöttséget csökkentheti.

A polgárőrség bekapcsolódhat a szociális és mentális problémák orvoslását végző önszolgáltató intézmények és csoportok támogatásába, és az együttműködés során fontosnak tartott feladatok végzésébe.

3. A polgárőrség részvétele a nemzeti bűnmegelőzési programokban

3. 1. A nagyvárosok biztonságának növelése

A nagyvárosok bűnmegelőzési kérdéseivel számos állami és társadalmi szervezet foglalkozik szakmai programjaiban és fórumain. Ennek alapvető oka az, hogy a bűnözés elsősorban a városok társadalmi problémája, így a bűnmegelőzési szervezetek is természetes módon keresik ennek megoldási lehetőségeit. A kisebb településeken általában jobban érvényesül a polgárőrség közösségformáló, bűnmegelőzési tevékenysége, mert ott a társadalom mozgósító ereje, a közösség összetartozásának érzése jóval nagyobb, mint a nagyvárosokban.

Éppen ezért a nagyvárosokban sajátos módon kell megközelíteni a polgárőrség munkáját, külön programot kell megfogalmazni a polgárőrség megerősítése, hatékonyabb tevékenysége érdekében.

A polgárőrnek a bűnmegelőzés érdekében az alábbi területekre kell összpontosítania:

- a) a gyermek- és oktatási intézmények körzete, különösen
 - a drogfogyasztás,
 - a közlekedési balesetek és
 - a szexuális bűncselekmények megelőzése érdekében;

- b) az idegenforgalmi területek, különösen
 - a lopás, gépjárműfeltörés,
 - a rendzavarás megelőzése,
 - a közterületek rendjének fenntartása érdekében;
- c) a lakosság érdekében dolgozó intézmények,
 - lopás, rongálás, baleset-megelőzés, valamint
- d) a lakóterületeken, ahol elsősorban
 - a betörések megelőzése,
 - a közterület használata,
 - a parkolási szabályok betartása,
 - a kutyatartás szabályai,
 - a köztisztaság, közegészségügy érdekei,
 - a közvilágítás problémái jelentik a fő feladatot.

3. 2. A polgárőrség drogmegelőzési feladatai

Az állami drogmegelőzési program a bűnmegelőzéssel foglalkozó civilszervezetek számára is iránymutató. Ez a program elsősorban a gyermek- és fiatalkori bűnözés, illetve az áldozattá válás megelőzése társadalmi feladatkörébe sorolható. A drogmegelőzés érdekében szervezhető foglalkozások segítségével szükséges eszközöket pályázat útján nyerhetik el az önkormányzatok és polgárőrszervezetek.

3. 3. A környezetbiztonsági program

A környezetvédelem kiemelt feladatai között szerepel a helyi környezetvédelmi feladatok támogatása.

A polgárőrök figyelmét fel kell hívni arra, hogy az általuk teljesített szolgálatok keretében kiemelt figyelmet fordítsanak:

- a tiltott hulladéklerakás felfedésére, elhullott állatok szabálytalan elhelyezésére, a települési önkormányzatok számára történő jelzésére,
- a vadon élő védett növény vagy állat sérülésére, elhullására,
- az élővizek szennyeződéseire, a halállomány pusztulásának jeleire,
- a talaj szennyező forrásaira,

- a légszennyező eseményekre,
- a közterületnek minősülő parkok rongálásának megelőzésére,
- az erdők, erdősávok megóvására,
- a tiltott fakitermelés jelzésére,
- a falfirkálások megelőzésére.

Ezeket a feladatokat a polgárőrök rendszeresen, általános bűnmegelőzési feladataik keretében végzik.

4. A polgárőrök kapcsolata a lakossággal

A polgárőri feladatok ellátása során kiemelten fontos, hogy a terület lakosságával kellően harmonikus kapcsolat alakuljon ki.

Az egyes programok végrehajtásának eredményessége nagyban függ attól, hogy a lakosságot milyen mértékben tudja aktivizálni a polgárőrség, illetve hogy milyen vélemény alakult ki a polgárőrök tevékenységéről a lakosság körében.

A bűnmegelőzés eredményessége, a közbiztonság minősége alapvetően a lakosságon múlik, ezért fontos, hogy tájékozott legyen a települése bűnügyi és közbiztonsági helyzetéről.

A polgárőrség – a rendőrséggel együttműködve – a lakossággal történő kapcsolattartása keretében rendszeresen tegye közzé a település bűnügyi és közbiztonsági statisztikáját, hely és bűncselekménytípus megjelölésével.

Kívánatos, hogy a polgárőrök – a lakóközösséggel történő előzetes egyeztetés alapján – legyenek jelen a társasházi közgyűléseken, lakógyűléseken, hogy ott tájékoztatást tudjanak adni a közbiztonság helyzetéről, valamint a bűnmegelőzés fontosabb lakossági feladatairól.

Ezeken a rendezvényeken kiemelt figyelmet kell fordítani az áldozattá válás megelőzéseinek kérdéseire, valamint bűnelkövetővel való találkozás esetén a helyes magatartásformákra.

A polgárőrök napi megjelenése, a közbiztonságérzet javulása, az egyes gondokkal küzdő lakók segítése mind a polgárőri tevékenység pozitív megítélését eredményezhetik.

A lakossági kapcsolattartás területei:

- általános tájékoztatás a közrendi és közbiztonsági programokról,
- közbiztonsági rendezvények, fórumok szervezése,
- közvetlen kapcsolat kialakítása a rászoruló családokkal, idős személyekkel,
- közrend és közbiztonság erősítését szolgáló szórólapok terjesztése,
- közvetlen tanácsadás a lakosság számára a betörések megelőzése érdekében,
- a lakosság módszertani tájékoztatása az adott helyzetben (lopás, betörés, bántalmazás, stb.) történő viselkedés, magatartás formáira,
- tájékoztatás a lakásbiztonság erősítése érdekében teendő feladatokról (nyílászárók, biztonsági rendszer, riasztó használata, stb.),
- tájékoztató a kiemelt ünnepek (húsvét, karácsony, stb.) alatti lakossági viselkedésről (zsebtolvajlás elleni védekezés, kézitáskák tartása, csomagok felügyelete, stb.).

A polgárőrség az adott településen, területen csak akkor tudja ellátni alap- és kiegészítő feladatait eredményesen, ha a lakosság széles körének támogatását maga mögött érzi, és kialakul az a kölcsönös bizalom, amely minden feladatellátás során megnyilvánul.

Ennek alapja a törvényesség, egymás tisztelete és segítése, valamint a folyamatos és aktív kapcsolattartás a lakossággal.

A lakossági kapcsolattartás kiemelt eleme, hogy helyben élő lakosok időben és kellő formában kapjanak információkat a település életét befolyásoló tényezőkről.

A lakosság bevonása a bűnmegelőzési feladatokba, a bűncselekmények megelőzésébe csak akkor lehetséges, ha a megfelelő információ birtokában vannak.

A lakosságot tájékoztatni kell:

- a bűnügyi és közbiztonsági helyzetről,
- a bűnügyi fertőzöttség alakulásáról hely-, módszer- és bűncselekmény-specifikusan,
- a baleseti helyzetről és a közlekedés neuralgikus pontjairól,
- a kiemelt szabálysértések területi megoszlásáról,

- a helyes sértetti magatartásformákról,
- az ismert elektronikus és mechanikus vagyónvédelmi eszközökről,
- a bűnmegelőzésben részt vevő szervek és szervezetek tevékenységéről, kiemelten a polgárőrség szerepéről,
- az országos és helyi bűnmegelőzési programokról és részvételi lehetőségeiről.

A fenti információk jelentős részét az országos és helyi sajtó, illetve tömegkommunikációs eszközök igénybevételel lehet a lakossághoz leggyorsabban eljuttatni. Kiemelt szerepet kap a polgárőrség az információk továbbításában, illetve átadásában, mivel a napi feladatok és a széleskörűen szervezett programok keretében napi kapcsolatot tart fenn a lakossággal.

5. A polgárőrök kommunikációs feladatai

A polgárőri feladatok ellátásának alapvető feltétele az adott társadalmi csoport, környezet normarendszerének ismerete, mert ennek hiányában nehézségek jelentkezhetnek a kapcsolatok kialakításában. Ezért fontos az adott környezet normáihoz, szokásaihoz, hagyományaihoz való alkalmazkodás.

Fontos a formális kapcsolatokban a megbántások elkerülése, a kellő tisztelet megadása, a határozottság, a kellő szerénység, őszinteség a kapcsolatokban, és a személyre irányuló figyelem.

A kapcsolattartó készségnek, a társas beilleszkedésnek egyik feltétele a kiegyensúlyozott viszony a lakossággal.

5. 1. A jó kapcsolattartó képességű polgárőr

A jó kapcsolattartó készség megkívánja az érzelmek nyitottságát, a befogadásra kész érzelmi állapotot, az érzelmek és indulatok racionális ellenőrzési képességének jó működését, hogy a kötődésekben ne sodródhasson el a polgárőr.

A jó kapcsolatteremtő képességű polgárőr biztosítja a rokonszenv elnyerését. Fontos a mások felé irányuló ítéletének, szándékainak egyértelmű kifejezése. Az elkövetett hibát gyorsan tudja korrigálni, tudjon alkalmazkodni az adott környezet normáihoz. Fontos a viselkedésben a tudati tényezők hangsúlyos volta, az események tudatos és tervszerű előrelátása.

5. 2. *A rossz kapcsolatteremtő és kapcsolattartó képességű polgárőr*

Könnyen kiválthatja környezetét ellenszenvét az, aki ismeri a normákat, de nem veszi figyelembe, illetve nem ismeri azokat, így alkalmazására is képtelen.

A kapcsolatkészség negatív formái:

- túlzott önszeretet (mások szempontjai nem befolyásolják),
- érzelmi közöny (alacsony kötődési hőfok, érzelmi elsivárosodás).

A rossz kapcsolatteremtést és tartást alkalmi tényezők is zavarhatják:

- a személy magánéletéből adódó (indulat, probléma, feszültség, gond),
- nagyobb megterhelés (munkahelyen),
- rossz szervezeti légkör,
- személyes vagy csoportellentétek,
- feszültségek a kialakult kapcsolatokban,
- függőségi viszonyok megjelenése a viselkedésben (alkohol).

Nagy valószínűséggel kudarcra ítélték a kapcsolatteremtési törekvések akkor, ha az önkép, a másokra való reagálás képessége a polgárőrből hiányzik. Várhatóan sikertelen a törekvés, ha a legegyszerűbb, legáttekinthetőbb helyzetekben súlyosan megsérti embertársait, ha folyamatosan az udvariassági közhelyeket ismételteti, vagy a kapcsolatban mindent magára vonatkoztat.

A gyenge kapcsolatteremtéssel rendelkező polgárőr nem tudja jól felmérni mások megnyilvánulásainak, személyi jelzéseinek valódi jelentését. Az erős kapcsolatteremtési célra törekvés jegyében magára vonatkozóan tekint olyasmit is, ami tőle teljesen független.

Pozitív viszonyulásként örül a semleges vagy negatív jelzéseknek, negatív viszonyulásként sértve reagál a szintén semleges vagy éppen pozitív mozzanatokra.

Sok konfliktus ered a megértés hiányából vagy zavarából, és gyakran ezek súlyosbítják vagy változtatják tragédiává az emberek egyéni élethelyzetéből fakadó ellentéteket, kríziseket.

5. 3. *Kommunikáció a polgárőri tevékenység során*

A polgárőri feladatok végzésében a kapcsolatteremtésnek, a tudatos kommunikációnak két fontos szerepe van:

- a polgárőr hiteles és hatékony kommunikációja fejezze ki a szakszerűséget és a kulturáltságot, megtartva a kapcsolatteremtés feletti tudatos kontrollt,
- a polgárőr minél gyorsabban és hitelesebben legyen képes értelmezni a másik személy kommunikációs jeleit, annál eredményesebben tudja megítélni a várható magatartást.

Különösen nagy jelentőséggel bír a kapcsolatteremtés könnyedsége, határozottsága és gyakorlottsága azoknál a munkaterületeknél, ahol a polgárőr közvetlenül kapcsolatba kerül a résztvevőkkel.

A kulturált beszéd és az ezt megerősítő viselkedés szociális hatékonysága visszatartó hatású a potenciális elkövető számára, míg a többi állampolgár számára pozitív benyomást keltő.

A kapcsolatok milyenségét jelentősen befolyásolja a polgárőr empátiakészsége, kulturáltságának külső és belső jegyei.

5. 4. *Az empátiakészség két összetevőre bontható:*

- a kommunikációs nyitottságra a másik ember iránt, a másik ember nem verbális kommunikációjának felfogási képességére (például testbeszéd, mimika megértése, stb.),
- a felfogott információk feldolgozásának, tudatosságának képességére.

5. 5. *A megjelenésben kifejeződő jegyek:*

- testápoltság (tisztaság, hajviselet, ápoltság)
- méreter és tiszta formaruházat
- a feladat ellátásához szükséges eszközök tisztasága, viselésének rendezettsége (biztonsági eszköz, feliratok, láthatósági mellény, kítűző)

5. 6. *A magatartásban kifejeződő jegyek:*

- határozottság,
- benyomáskeltés,
- udvariasság,
- szimpátiakészség.

5. 7. A kulturáltság belső jegyei

A polgárőri feladatot ellátó személy tevékenységének sikere jelentős mértékben függ pszichés állapotától, figyelmének, gondolkodásának működésétől, érzelmi kiegyensúlyozottságától, önismeretétől és emberismeretétől, a helyzetek reális megítélésétől, a döntés és a cselekvés képességétől.

A polgárőri feladat ellátásának feltétele, hogy a teljesítő **tisztában legyen önmagával**, elfogultság nélkül, tudatosan számoljon saját személyiségének és képességeinek pozitívumaival és negatívumaival, korrigálni tudja a negatív jegyeit, és fejleszteni a pozitívakat.

Rendelkeznie kell olyan módszerekkel, amelyekkel ellensúlyozni tudja a feladata ellátását gátló (kifáradás, ingerlékenység) hatásokat.

Az önként vállalt hivatást teljesítők folyamatosan a társas érintkezés különböző formáiban vannak jelen, ami egyrészt **nagyfokú alkalmazkodást, türelmet és előzékenységet, másrészt határozott, szakszerű fellépést feltételez.**

A szolgálaton kívüli életvitel is befolyásolja a feladatellátást. A személyes problémákkal küszködő személy nehezebben végzi feladatát, és tűrőképessége is beszűkülhet.

Fontos belső tényező az önként vállalt hivatást ellátó polgárőr rendezett magánélete. A család emocionális súlya, cselekvést alakító hatása befolyást gyakorol a feladatát ellátó polgárőrré.

A megfelelő családi háttér hozzájárulhat a személyiség belső stabilitásának meghatározásához.

Megállapítható, hogy a kulturált viselkedés alapja a feladatát ellátó polgárőr belső stabilitása.

A kulturált szolgálatellátás belső jegyei:

- polgárőri elkötelezettség,
- szakszerű intézkedési képesség,
- pozitív énkép,
- önuralom,

- tolerancia,
- motiváltság,
- helyzetfelismerő képesség,
- kapcsolatteremtő képesség.

A legjobb képességek mellett is kudarcba fulladhat a szolgálatot teljesítő személy munkája, ha érzelmileg kiegyensúlyozatlan, indulatilag hirtelen cselekvő, agresszív, vagy éppen szorongó, ha nehezen találja meg az emberekkel való együttműködés megfelelő lehetőségeit, ha rossz emberismerő vagy kontaktusteremtő, ha túlzottan hiú vagy irreálisan becsvágyó.

A polgárőri szolgálatot teljesítő személytől elvárható, hogy tekintély- és szabálytisztelő legyen, magas fokú fegyelmezettséget tanúsítson.

Feladatellátásában – különösen a rendkívüli események bekövetkezésekor – gyors döntésképeséggel, a változó helyzethez való gyors alkalmazkodóképességgel rendelkezzen.

IV. ÁLTALÁNOS JOGI ISMERETEK

1. Alaptörvényből fakadó jogi ismeretek

A polgárőri feladatok végzése kellő jogi megalapozottságot igényel.

A jogi ismeretek keretében az általános és a szakterületet meghatározó elméleti megfogalmazások olvashatók, amelyek ismerete és betartása a közrend és a közbiztonság védelmi tevékenység végzése során követelmény.

1. 1. Jogforrások és jogforrási hierarchia

A jogszabályok különböző megjelenési formáit jogforrásoknak nevezzük.

1. 1. 1. Magyarország jogforrásai:

- a törvény, amelyet kizárólagosan az Országgyűlés alkot,
- a kormányrendelet, amelyet a kormány alkot,
- a miniszterelnöki és a miniszteri rendelet,
- az önkormányzati rendelet,
- a Magyar Nemzeti Bank rendelete,
- önálló szabályozó szerv által alkotott rendelet.

1. 1. 2. A végrehajtás szervei

- *kormány* (a végrehajtó hatalom és a közigazgatás legfőbb szerve),
- *minisztériumok* (az Országgyűlés által létesített központi államigazgatási szerv, amely a miniszter egyszemélyi vezetésével hivatali formában működik),
- *önálló szabályozó szervek* (a végrehajtó hatalom körébe tartozó egyes feladat- és hatáskör ellátására és gyakorlására létrehozott önálló szabályozó szerv)
- *országos hatáskörű szervek* (az adott államigazgatási ágazat csúcsszervei, főhatóságai, hatáskörük különös feladatkörhöz kötődik, illetékességük az egész országra kiterjed, például NAV, KSH, OKF, ORFK)
- *centrális irányítású, a központi államigazgatási szervek által irányított helyi szervek* konkrét, jól behatárolt szakigazgatási feladatokat látnak el, amelyek rendszerint speciális szakértelmet, szervezetet, az egész országban egységes szemléletet, megoldást és egységes munkamódszert igényelnek (például földhivatalok, környezetvédelmi felügyelőségek, vízügyi igazgatóságok, stb.),
- *közigazgatási hivatalok* (a kormány területi államigazgatási szerveként működik, ellátja a helyi önkormányzatok, kisebbségek, valamint a kisebbségi települési önkormányzatok törvényességi ellenőrzését és a hatáskörébe utalt államigazgatási feladatokat),
- *polgármesteri hivatalok* (a képviselő-testület, illetőleg a közgyűlés hozza létre az egységes, önálló hatáskörrel nem rendelkező polgármesteri, főpolgármesteri hivatalt az önkormányzat működésével, valamint az államigazgatási ügyek döntésre való előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos teendők ellátására). A polgármester, főpolgármester a jegyző, fő jegyző útján irányítja a hivatalt.

A jegyző, főjegyző az önkormányzat igazgatási szakembere, a polgármesteri, főpolgármesteri hivatal vezetője.

1. 2. Az állampolgárok alapvető kötelességei és jogai

Magyarország Alaptörvénye Szabadság és felelősség fejezetének II–XXXI. cikkei fogalmazzák meg az alapvető jogokat és kötelességeket.

1. 2. 1. Alapvető kötelességek

Kötelességként fogalmazza meg a haza védelmét. Minden ember, valamint törvény alapján létrehozott jogalany teherbíró képességének megfelelően köteles hozzájárulni a közös szükségletek fedezéséhez. A kötelezettségek részleteit a konkrét jogi normák tartalmazzák.

Képességeinek és lehetőségeinek megfelelően munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.

A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni.

1. 2. 2. Alapvető jogok

Az állampolgári jog minden olyan cselekvési lehetőség, amelyet az állam polgárai számára biztosít. A jogok a törvényekben megfogalmazott tények és nem az állammal szembeni követelések.

1. 2. 2. 1. Az állampolgári jogok

a) az állampolgárok szabadságjogai:

- politikai szabadságjogok (egyesülési és gyülekezési, véleménynyilvánítási és sajtószabadság, gondolati, lelkiismeret és vallásszabadság),
- személyi szabadságjogok (élethez, emberi méltósághoz való jog, személyi sérthetetlenség, levéltitok, magántitok sérthetetlensége, magánlakás sérthetetlensége, testi és lelki egészség megőrzése, szabad mozgás és tartózkodási hely megválasztása);

b) gazdasági, szociális, kulturális jogok:

- munkához és vállalkozáshoz való jog, tulajdonhoz és örökléshez való jog, munkaadók és munkavállalók együttműködése, munkavállalók munkabeszüntetése,
- pihenéshez, egészséges és szociális biztonsághoz való jog,
- tanuláshoz, művelődéshez, tudományos és művészeti alkotó tevékenység szabadsága;

- c) az állam tevékenységében részvételt biztosító jogok (közügyek vitelében és közhivatal viselésében való közreműködés, választhatóság, panaszjog);
- d) az állampolgárok egyenjogúsága (nemek, nemzetek és nemzetiségek egyenjogúsága, diszkriminációmentes megítélés joga, törvény előtti egyenlőség).

2. A szabálysértési jog

2. 1. Szabálysértések meghatározása

Szabálysértés az a törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra.

Az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely:

- a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti Magyarország állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait, és
- a törvényben meghatározott esetekben vagy ismételt elkövetés esetén a törvény szabálysértési elzárás büntetés kiszabását is lehetővé teszi, vagy járművezetéstől eltiltás alkalmazását kötelezően rendeli el.

Szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye *szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti.*

A cselekmény elkövetője *tettes, társtettes, felbújtó és bűnsegéd* lehet. Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre az, akivel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn.

Felelősséget kizáró oknak minősül a gyermekkor (14. életévét be nem töltött személy), a kóros elmeállapot, a kényszer vagy fenyegetés hatása alatti elkövetés, a tévedés, valamint a jogos védelem és a végszükség.

2. 2. Szabálysértés miatt eljáró hatóságok

Általános szabálysértési hatóság a fővárosi, megyei kormányhivatal. Szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv, illetve a Nemzeti Adó és Vámhivatal vámszerve jár el. Szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt első fokon a helyi bíróság jár el.

Helyszíni bírság kiszabására jogosultak:

A rendőrség a jogszabályban meghatározott feltételek esetén bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot. A törvény eltérő rendelkezés hiányában szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt csak a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot.

A jogszabályban meghatározott esetben szabálysértés észlelése esetén – amennyiben a jogszabály külön említi – helyszíni bírságot szabhat ki:

- a kormányhivatal arra felhatalmazott ügyintézője,
- a NAV vámszerve,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- a közlekedési hatóság ellenőre,
- a közterület-felügyelő,
- a természetvédelmi őr,
- az erdővédelmi szolgálat tagja,
- a halászati őr,
- a mezőőr.

2. 3. Jellemző szabálysértések, amelyek a polgárőri tevékenység során előfordulnak

2. 3. 1. Szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések

– *Magánlaksértést* követ el az, aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe, vagy ezekhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek *akarata ellenére vagy megtévesztéssel* bemegy, vagy ott bennmarad, úgyszintén aki mást akadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen. Magánlaksértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

– *Önkényes beköltözés* szabálysértését követi el, aki a lakásbérletre vagy a helyiséggazdálkodásra vonatkozó jogszabály hatálya alá tartozó üres lakást vagy nem lakás céljára szolgáló üres helyiséget elfoglal, vagy abba önkényesen beköltözik anélkül, hogy arra a bérleti jogviszony létesítésére jogosult szerv vagy személy, illetőleg az elhelyezésre jogosult szerv jognyilatkozatával vagy intézkedésével feljogosította volna.

– *Rendzavarást* követ el, aki verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív, rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben *engedetlenséget tanúsít*, illetve a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényen vagy a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényen az arcát olyan módon eltakarva jelenik meg vagy tartózkodik, amely alkalmas arra, hogy megghiúsítsa a személyének a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy által történő azonosítását. Rendzavarást követ el az is, aki nyilvános rendezvényen lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetőleg az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg, és a rendező szerv, illetőleg a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget.

– *Garázdaságot* követ el, aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

– *Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése* szabálysértést követi el, aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti.

– *Felosztatott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel* szabálysértést követ el, aki a bíróság által társadalmi szervezet felosztatásáról hozott döntésben jogellenesnek nyilvánított tevékenységet végez, illetve nyilvános rendezvényen a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet egyenruháját vagy formaruháját viseli, továbbá nyilvános rendezvényen olyan egyenruhát vagy formaruhát visel, amelyről – annak jellegzetes tulajdonságai miatt – bíróság által felosztatott társadalmi szervezet egyenruhája, formaruhája ismerhető fel.

– *Tulajdon elleni szabálysértést követ el:*

- a) aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot, továbbá ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, csalást, szándékos rongálást, illetve ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, vagy e cselekményt megkísérli;
- b) aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja;
- c) aki a kulturális örökség védett elemeit, az államhatár, a megye, város, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos vagy földmérési jelet vagy létesítményt, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, parkot vagy ahhoz tartozó felszerelést, természetvédelmi hatósági és tájékoztató táblát vagy egyéb közérdeket szolgáló jelet vagy létesítményt gondatlanul megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít.

– *Jogosulatlan vadászat szabálysértést követ el, aki idegen vadászterületen jogosulatlanul, vad elejtésére használható és arra alkalmas állapotban lévő eszközzel tartózkodik.*

2. 3. 2. Az emberi méltóság, a személyi szabadság és a közrend elleni szabálysértések

– *Lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértést követ el, aki a lőfegyver vagy lőszer gyártására, tartására, kereskedelmére, javítására és használatára vonatkozó szabályokat megszegi, lőfegyverdarabot vagy lőszer elemet engedély nélkül készít, megszerez, tart vagy forgalomba hoz, illetve aki a légfegyver, gáz- és riasztófegyver, muzeális fegyver, színházi fegyver, illetve leg hatástalanított lőfegyver gyártására, kereskedelmére, megszerzésére, tartására vagy használatára vonatkozó szabályokat, vagy a lőtér üzemeltetésére vonatkozó rendelkezéseket megszegi.*

– *Polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékekkel kapcsolatos szabálysértést követ el, aki az ipari robbanóanyagok és a pirotechnikai termékek előállítására, forgalmára, tárolására, szállítására, felhasználására és megsemmisítésére vonatkozó előírásokat megszegi, engedély nélkül pirotechnikai terméket birtokol, továbbá robbanóanyagot*

vagy robbanószerkezetet talál, vagy annak hollétéről tudomást szerez, s ezt a tényt a legközelebbi települési önkormányzatnak vagy a rendőrségnek nem jelenti be.

– *Közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése szabálysértést követ el, aki a közterület belterületét rendeltetésétől eltérő módon, életvitelszerű lakhatás céljára használja, illetve életvitelszerű lakhatáshoz használt ingóságokat közterületen tárol.*

– *Természetvédelmi szabálysértést követ el az a személy, aki:*

- a) a természetvédelmi államigazgatási szerv engedélyéhez vagy szakhatósági hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy szakhatósági hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, szakhatósági hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget,
- b) természeti területen – beleérve a védett természeti területet is – a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat, szemetel, a területet más módon szennyezi, tiltott helyen tartózkodik, tiltott módon közlekedik, engedély nélkül tüzet rak,
- c) a védett élő szervezet egyedét, származékát, barlangi képződményt jogellenesen megrongálja, elviszi vagy elpusztítja, illetve védett vagy fokozottan védett állatfaj egyedét élettevékenységében jelentős mértékben zavarja.

– *Veszélyeztetés kutyával szabálysértést valósít meg, aki a felügyelete alatt álló kutyát:*

- a) a település belterületén felügyelet nélkül bocsátja közterületre, vagy kóborolni hagyja,
- b) természeti és védett természeti területen, vagy vadászterületen – a vadászkutya kivételével – póráz nélkül elengedi, vagy kóborolni hagyja,
- c) szájkosár és póráz nélkül közforgalmú közlekedési eszközön szállítja,
- d) élelmiszer-elárúsító üzletbe, közfürdő területére vagy a játszótérre beengedi, illetőleg beviszi,
- e) aki harapós kutyáját nem zárt helyen tartja, vagy nem helyez el a ház (lakás) bejáratán a harapós kutyára utaló megfelelő figyelmeztető táblát.

– *Csendháborítás* elkövetője az, aki lakott területen, az ott lévő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja.

– *Köztisztasági szabálysértésnek* minősül, ha valaki:

- a) a közterületen, a közforgalom céljait szolgáló épületben, illetve közforgalmú közlekedési eszközön szemetet, ezeket beszennyezi,
- b) a felügyelete alatt lévő állat által az a) pontban megjelölt helyen okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik,
- c) települési szilárd vagy folyékony hulladékot a közterületen engedély nélkül lerak, elhelyez, illetve nem a kijelölt lerakóhelyen helyez el,
- d) a közszolgáltató elkülönített hulladékgyűjtésre szolgáló gyűjtőeszközből hulladékot vesz el.

– *Veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével, eldobásával* szabálysértést követ el, aki:

- a) épületen, építményen tárgyat másokat veszélyeztető módon helyez el,
- b) tárgyat másokat veszélyeztető módon dob el.

– *A közbiztonságra különösen veszélyes eszközzel kapcsolatos szabálysértést* követ el, aki a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök birtoklására, szállítására, forgalmazására vonatkozó szabályokat megszegi.

2. 3. 3. *Kiemelt közlekedési szabálysértések*

Ittas vezetés: aki gépi vagy nem gépi meghajtású járművet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, vagy a jármű vezetését ilyen állapotban lévő személynek engedi át.

Közúti közlekedés rendjének megzavarása: aki a közúti közlekedés szabályait megszegi, és ezzel másnak vagy másoknak az életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy könnyű testi sértést okoz.

2. 3. 4. A rendészeti igazgatás rendjét veszélyeztető szabálysértések

– *Vadászati, halászati, legeltetési tilalom megszegése* szabálysértést követ el, aki a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben elrendelt általános vadászati, halászati, legeltetési tilalmat megszegi.

– *Jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség* szabálysértését követi el, aki a rendvédelmi szerv vagy vámszerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik.

3. Büntetőjog

A *büntetőjog* azon szabályozások összessége, amely meghatározza, hogy mely emberi magatartás minősül bűncselekménynek, illetve hogy az elkövetett bűncselekmény milyen jogkövetkezménnyel jár.

3. 1. A bűncselekmény fogalma, elkövetők

A **bűncselekmény** az a szándékosan vagy – ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli. Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely Magyarország állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.

Büntett és vétség

Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.

Szándékosság és gondatlanság

Szándékosan követi el a bűncselekményt az, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

Gondatlanságból követi el a bűncselekményt az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

Az elkövetők

Elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (részeselek).

Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja.

Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer, fenyegetés miatt nem büntethető vagy tévedésben lévő személy felhasználásával valósítja meg.

Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.

Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír.

Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.

A részeselekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

3. 2. A közterületen jellemzően tapasztalható bűncselekményfajták

3. 2. 1. A vagyoni elleni bűncselekmények

– *Lopást* követ el, aki idegen dolgot másától azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa. Az eltulajdonított idegen dolog értékhatárától függ a büntetési tétel.

– *Sikkasztást* követ el, aki a rábízott idegen dolgot (például gépkocsivezető a rakományt, eladó az árut, raktáros a nála tárolt anyagokat, stb.) jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik. A sikkasztást súlyosabban büntetik, ha azt bűnszövetségben, közveszély színhelyén, üzletszerűen, nagyobb értékre követik el.

– *Csalást* követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz.

– *A rablás* az egyik legsúlyosabb vagyron elleni bűncselekmény. Ennek során az elkövető idegen dolgot a jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez. Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

– *Kifosztást* követ el, aki idegen dolgot a jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből lerészegíti, vagy az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől, vagy védekezésre képtelen személytől vesz el.

– *Rongálást* követ el, aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz.

– *Jogtalan elsajátítást* követ el, aki a talált idegen dolgot eltulajdonítja, avagy nyolc nap alatt a hatóságnak, vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, úgyszintén aki a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja vagy nyolc nap alatt vissza nem adja.

– *Jármű önkényes elvétele* (és nem lopás) akkor valósul meg, ha valaki idegen gépi meghajtású járművet másától azért vesz el, hogy jogtalanul használja, vagy az így elvett, illetve a rábizott ilyen járművet használja jogtalanul.

3. 2. 2. *Egyes személy elleni bűncselekmények*

– *Emberölést* követ el, aki más személy életét kioltja.

– *Testi sértést* követ el, aki más testi épségét vagy egészségét sérti. Bántalmazásnak minősül minden, az emberi testet érő külső behatás, amely azon nyomokat hagyó sérülést vagy betegséget okoz.

Könnyű testi sértésnek minősül, ha a sérülés nyolc napon belül gyógyul. Súlyos testi sértésnek minősül, ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul.

– *Segítségnyújtás elmulasztása* bűncselekményt követi el, aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van.

3. 2. 3. *A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények*

– *Kényszerítést* követ el, aki mászt erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűrjön, és ezzel jelentős érdeksérelemet okoz.

– *Személyi szabadság megsértése* bűncselekményt követ el, aki mászt személyi szabadságától megfoszt.

– *Közösség tagjai elleni erőszakot* követ el, aki mászt valamely nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoporthoz tartozása vagy vélt tartozása miatt bántalmaz, illetőleg erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűrjön.

– *Visszaélés személyes adattal* bűncselekményt követ el, aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével jogtalan haszonszerzés célból vagy jelentős érdeksérelemet okozva

a) jogosulatlanul vagy a céltól eltérően érdeksérelemet okoz,

b) az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja.

– *Rágalmazást* követ el, aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényrt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.

– *Becsületsértést* követ el, aki a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatasának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben, nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy ilyen cselekményt végez.

3. 2. 4. *Hivatalos személy elleni bűncselekmények*

– *Hivatalos személy elleni erőszak:*

- aki a hivatalos személyt vagy a külföldi hivatalos személyt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozza, intézkedésre kényszeríti, vagy eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazza;
- aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, illetve aki erőszakra irányuló előkészületet követ el.

A büntető törvénykönyv szerint a hivatalos személy elleni erőszakra vonatkozó büntetéseket kell alkalmazni azokkal szemben is, akik közfeladatot ellátó személy, illetve hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követik el cselekményüket.

Közfeladatot ellátó pedagógus, vagy a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, illetve a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározott közfeladatot ellátó személy ellen elkövetett cselekmény esetében pedig lényegesen súlyosabb büntetési tételeket helyez kilátásba a büntető törvénykönyv.

3. 2. 5. *A közélet tisztasága elleni bűncselekmények*

– *Vesztegetést* az a hivatalos személy követ el, aki működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja, illetőleg az előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

– *Befolyással üzérkedés* bűncselekményt követ el, aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más számára jogtalan előnyt kér vagy elfogad.

3. 2. 6. *A köznyugalom elleni bűncselekmények*

– *Törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatást* követ el, aki nagy nyilvánosság előtt, a köznyugalom megzavarására alkalmas módon törvény vagy más jogszabály, avagy a hatóság rendelkezése ellen általános engedetlenségre uszít.

– *Közösség elleni izgatást* követ el, aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít.

– *Nemzeti jelkép megsértését* követi el, aki nagy nyilvánosság előtt Magyarország himnuszát, zászlaját vagy címerét sértő vagy lealacsonyító kifejezést használ, vagy más ilyen cselekményt követ el.

– *Önkényuralmi jelképek használata* bűncselekményt követi el, aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vörös csillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet terjeszt, nagy nyilvánosság előtt használ, közszemlére tesz.

Nem büntethető a fent meghatározott cselekmény miatt, aki azt ismeretterjesztő, oktatási, tudományos, művészeti célból, vagy a történelem, illetve a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatás céljából követi el.

– *A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása* bűncselekményt követi el, aki nagy nyilvánosság előtt a nemzeti szocialista vagy kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és más, emberiség elleni cselekmények tényét tagadja, kétségbe vonja, vagy jelentéktelen színben tünteti fel.

– *Rémhírterjesztést* követ el, aki közveszély színhelyén nagy nyilvánosság előtt olyan valótlan tény – vagy való tényt oly módon elferdítve – állít vagy híresztel, amely alkalmas az emberek nagyobb csoportjában zavar vagy nyugtalanság keltésére.

– *Közveszéllyel fenyegetést* követ el, aki más előtt olyan, a köznyugalom megzavarására alkalmas valótlan tényt állít, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget, vagy a köznyugalom megzavarására alkalmas módon azt a látszatot kelteni törekszik, hogy közveszéllyel járó esemény közvetlenül bekövetkezik.

– *Garázdaságot* követ el, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen.

– *Rendbontást* követ el,

- a) aki nyilvános rendezvény szervezőjének vagy rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett jogszerű intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít.
- b) aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre bármit bedob.

Nyilvános rendezvény: a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan rendezvény, amely mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva áll.

3. 2. 7. *A közegészség elleni bűncselekmények*

– *Környeztkárosítást* követ el, aki a földet, a levegőt, a vizet, az élővilágot, valamint azok összetevőit jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon veszélyezteti, olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota csak beavatkozással állítható helyre, vagy olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota nem állítható helyre. Súlyosabb a büntetés, ha a környeztkárosítást gondatlanságból követik el.

– *Természetkárosítást* követ el, aki fokozottan védett élő szervezet egyedét, védett élő szervezet vagy az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket, az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemlről szóló rendelete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az országba behozza, onnan kiviszi, az ország területén átviszi, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja.

– *A hulladékgazdálkodás rendjének megsértését* követi el, aki arra a célra hatóság által nem engedélyezett helyen hulladékot elhelyez, engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve hulladékkezelési tevékenységet, illetve hulladékkal más jogellenes tevékenységet végez.

- a) *hulladék*: mindaz, amit a hulladékgazdálkodásról szóló törvény hulladéknak minősít, amennyiben alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, a föld, a víz, a levegő, vagy azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére,
- b) *hulladékkezelési tevékenység*: a hulladéknak a hulladékgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott gyűjtése, begyűjtése, szállítása – ideértve az országba történő behozatalt, kivitelt, valamint az ország területén történő átvitelt –, előkezelése, tárolása, hasznosítása, ártalmatlanítása.

– *Kábítószerrel való visszaélést* követ el,

- a) aki kábítószeret termeszt, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, vagy az ország területén átvisz.
- b) aki kábítószeret kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik.
- c) az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószeret termeszt, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz.

A büntetés súlyosabb, ha

- a) a tizennyolcadik életévét betöltött személy tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószeret kínál vagy átad, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószeret forgalomba hoz vagy azzal kereskedik,
- b) az elkövető oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószeret kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik.

Nem büntethető kábítószerrel visszaélés miatt, aki csekély mennyiségű kábítószeret saját használatra termeszt, előállít, megszerez, tart, valamint az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz.

Felhasznált irodalom:

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CLXV törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól

1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről

1994. évi XXXIV törvény a rendőrségről

A belügyminiszter 9/2012. (III. 12.) BM-rendelete a polgárőrök szakmai ismereteinek bővítésében való közreműködés rendőri feladatairól

A belügyminiszter 8/2012. (III. 9.) BM-rendelete a közterület-felügyelet, valamint a polgárőrszervezet számára a könnygázszóró palack, illetve a vegyi eszköz igénylésének, átvételének, visszavételének és térítésének rendjéről.

A belügyminiszter 15/2012. (IV. 3.) BM-rendelete a polgárőri tevékenység költségtérítési támogatásának elosztási rendjéről, a polgárőr-igazolvány formátumáról és a kapcsolódó igazgatási szolgáltatási díjakról.

OPSZ Alapszabálya 2012

OPSZ Szolgálati Szabályzata 2012

Polgárőr Kézikönyv

Mellékletek:

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

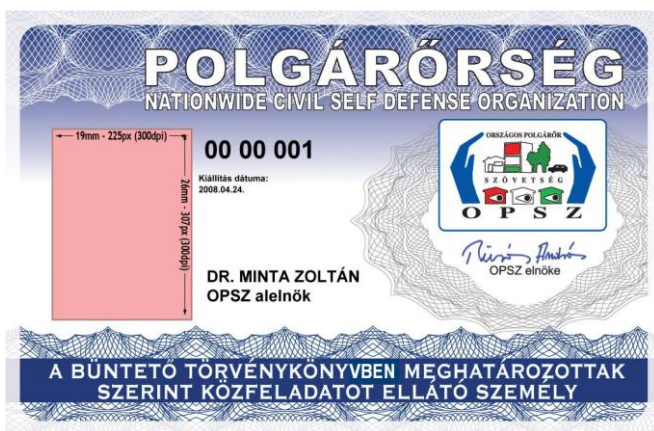
A polgárőr-igazolvány minta

2013. augusztus 1-jéig érvényes, jelenleg alkalmazott polgárőr-igazolvány

Az igazolvány első oldalának mintája:

Az igazolvány hátoldalának mintája:

A 15/2012-es BM-rendelet alapján 2012. augusztus 1-jétől érvényes polgárőr-igazolvány

Az igazolvány első oldalának mintája:

Az igazolvány hátoldalának mintája:

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

Polgárőr-fogadalom

Én, polgárőr fogadom, hogy a polgárőrséghez önként csatlakozom.

Szabadidőmben, ellenszolgáltatás nélkül bűnmegelőzési szolgálatot teljesítek, településemen közreműködök a közbiztonság megőrzésében, embertársaimat segítem, részt veszek a bűncselekmények és a közlekedési balesetek megelőzésében, a katasztrófák és a vészhelyzetek elhárításában, élen járok a természet és környezetünk védelmében.

A polgárőrség eszmeiségéhez, küldetéséhez hű leszek, példamutató életet élek, a hatályos jogszabályokat betartom.

Az önként vállalt polgárőri szolgálatot becsülettel, legjobb tudásom szerint látom el hazám, Magyarország javára.

Isten engem úgy segítjen!*

*(A polgárőr lelkiismereti meggyőződése szerint mondhatja ki: „Isten engem úgy segítjen!”)

3. SZÁMÚ MELLÉKLET

Polgárőröltözet-formák

A felsőruházatokon elöl, a bal mell közepén és a hátsó részen közepén el kell helyezni a POLGÁRŐRSÉG feliratot.

A sapkán a POLGÁRŐRSÉG feliratot elöl, közepén kell elhelyezni.

A polgárőrség emblémája a ruházat bal felső ujjrészén helyezhető el, ujjatlan ruházat esetében jobb oldalt, a mell közepén.

Tavaszi-őszi sötétkék színű dzseki POLGÁRŐRSÉG felirattal, emblémával

Kék mellény POLGÁRŐRSÉG felirattal, emblémával, fehér póló
POLGÁRŐRSÉG felirattal

Ing (rövid vagy hosszú ujjú, fehér vagy világoskék színű) POLGÁRŐRSÉG felirattal és emblémával ellátva, baseballsapka POLGÁRŐRSÉG felirattal

Láthatósági mellény, sárga színű, elöl és hátul két fényvisszaverő csikkal, POLGÁRŐRSÉG felirattal

4. SZÁMÚ MELLÉKLET

A polgárőr támadáselhárító vegyi eszköz

A polgárőr a szolgálata során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag-tartalmú és töltőanyag-tömegű vegyi eszközt tarthat magánál.

A palackban lévő oldott hatóanyag, hajtógáz vagy sűrített levegő túlnyomás alatt van. A függőlegesen tartott palack szórófejét lenyomva a permet 2-5-méterre áramlik ki, ami függ a szórófej típusától és a gyártmány minőségétől. A gázspray legerősebb hatását 1-2 méteren belül fejti ki.

A gázspray hatása:

- erős könnyezés, nyálfolyás,
- nehézlégzés, köhögés, légszomj, mellkasszorítás,
- súlyos fejfájás, szédülés, hányinger,
- nedves nyálkahártya, a szem és a bőr irritációja, vörössége.

Maradandó károsodást nem, de súlyos sérüléseket okozhat, ha valaki nagy mennyiségben és közelről szippantja be. Súlyos légzés-sérülés esetén elsősegélyt kell nyújtani.

5. SZÁMÚ MELLÉKLET

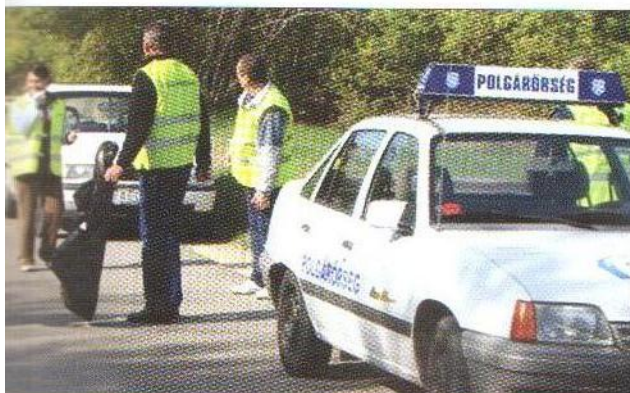
A polgárőrijárművek

A polgárőrszolgálatra használt gépjárműveken a polgárőrséghez tartozást szimbolizáló jelöléseket kell elhelyezni: a gépjármű oldalán (az ajtó középmagasságában) és a motorháztetőn a POLGÁRŐRSÉG feliratot matrica vagy festés segítségével.

A gépjármű jobb és bal oldali első ajtaján a POLGÁRŐRSÉG feliratot kell elhelyezni.

A gépjármű tetejére keresztben a POLGÁRŐRSÉG feliratú, folyamatosan fehér fényt adó lámpatestet, fényhidat kell felhelyezni.

Kerékpáros járőr

Vízi járőrözés

